

MAGYAR MOLNÁR

a magyar malomipar érdekeinek szakközlönye

az Országos Magyar Malom-Egyesület hivatalos lapja

Megjelenik hétenteként vasárnap	Előfizetési ára: évenként 10 ft. félévére 5 ft. Hirdetések árszabály szerint.	Stenokézeltető és árnálkibírói: Budapest V., Erzsébet-tér 19.
------------------------------------	---	--

BUDAPEST, 1891. JANUÁR HÓ 11.

UNGARISCHER MÜLLER

Zeitschrift für die Interessen der ungarischen Mühleindustrie

offizielles Organ des Ung. Landes-Mühlen-Verbandes

Erscheint wöchentlich Sonntag	Pränumerationspreis: ganzzährig fl. 10, halbjährig fl. 5. Inserte nach Tarif	Redaktion und Administration: Budapest V., Elisabethplatz 19.
----------------------------------	--	--

BUDAPEST, 11. JÄNNER 1891.

TARTALOM: Az agrár-vámok hatása. — Gabona és kenyérfelmenyélés. — Tájékoztatók a törvényi územ körül. — Belső és külső kereskedelem. — Ifjúság. — Turi-fa-ügyek. — Mészaki oprólások. — Kereskedelem és forgalom. — Statisztika. — Hirdetések.

INHALT: Die Wirkung der Agrarzölle. — Getreide und Brodfrüchte. — Betriebsführungen. Richard Pfann. — Aufstellungen. Technische Miscellen. — Handel und Verkehr. — Statistik. — Inserate.

Az agrár-vámok hatása.*

Ujabb időben a védvámokhoz a földművelési vámok csatlakoztak. Az, a mit a nemzetgazdaság története előbbi idők gabonavámairól említi, oly időkre vonatkozik, melyekben a nemzetgazdaság igen kevésbé a világgazdaság pedig alig volt kifejlesztve. Oly időkben, midőn Francia- és Angolországban a gabonavámokra még az »échele mobile« rendszer uralkodott, a gabona még nem volt és nem is lehetett világszerte, akkorban még csak a szomszédos országok versenyezték egymással, akkor nem a tulprodukczió, hanem inkább a túlnepesedés volt az, a mitől féltek. Akkor még megjárta Malthusnak a népességhez arányított élelemszerhányról szóló ismeretes theoriája és az időben talán megbocsátható tévedés volt, ha a földművelési termékek nagy produkcióját a hazai mezőgazdaság védelme által reményelt elérhetti. Azonban a hadadás jelen korszakában, melyben a fognálni eszközök a gabonának az egész világ piacát megnyitják, melyben a határidő-fizet nemcsak az árak helyi különbségeit, hanem az idő különbségeit is kiküszöbölmi törekszik és minden tekintetben az árak nivellázása felé törekszik; időnkben, melyben a gabonakereskedést milliárdok tartják folytonos mozgásban, időnkben a földművelési vámoknak epen nincs értelmük, mert azok most már valóságos anachronizmusnak képeznek.

Mert tulajdonképen mi értelmük is legyen az agrár-vámoknak? legyenek talán védvámok, mint a minők az ipar számára követelnek? a szerint tehát nevelő eszközök tekintendők-e, melyeknek az volna a czéja, hogy a gyengébb mezőgazdaságot a külső erősebb ellen erősítse, hogy ezzel a versenyt felbasse? A legfűhősebb agrárius kérdésnek bizonyára óvast fog emelni az ellen, mintha pl. Francia- és Németország mezőgazdasága kevésbé volna kifejlesztve, mint azon országoké, melyek ellen a védelmi követelik, mint pl. Oroszország, Romania, India sőt még Magyarországot vagy az északamerikai Egyesült-Államok mezőgazdaságát. Mire szolgáljon tulajdonképen a védelem? Az legyen-e a czéja, hogy a jó helyzetű gazda védelmezessék a rossz helyzetű ellen, hogy az erősebb a gyengével szemben állami támogatásban

Die Wirkung der Agrarzölle.*

Den Schutzzöllen haben sich neuerdings die Agrarzölle angeschlossen. Wenn uns die Geschichte der Volkswirtschaft in früheren Zeiten ebenfalls von Getreidezöllen erzählt, so waren diese Zölle in einem Zeitalter angewendet, wo die Volkswirtschaft wenig und die Weltwirtschaft fast gar nicht entwickelt war. Zu jenen Zeiten, als in Frankreich und England noch das System der »échele mobile« für Getreidezölle herrschte, da war und konnte das Getreide noch nicht Weltartikel sein, damals konkurrierten nur die nächsten Nachbarländer miteinander, damals herrschte nicht die Furcht vor Überproduction, sondern jene vor Übervölkung. Damals, als noch Malthus seine bekannte Theorie von dem Mangel an Nahrungsmitteln im Verhältnis zur Bevölkerung aufstellen konnte, damals war es vielleicht ein verzeihlicher Irrthum, wenn man die grössere Production von Feldfrüchten durch Schutz der heimischen Landwirtschaft zu erreichen hoffte. Allein in unserem Zeitalter des Fortschrittes, in welchem die Communicationsmittel dem Getreide der ganzen Welt jeden Absatzmarkt zu erreichen gestatten, wo der Terminalhandel nicht mehr die örtlichen Unterschiede der Preise, sondern auch jene der Zeit zu vernichten trachtet und in jeder Beziehung die Nivellierung der Preise hervorruft, in unserer Zeit, wo Milliarden den Getreidehandel in Bewegung halten, da sind dieselben ein Anachronismus.

Was sollen denn eigentlich die Agrarzölle bezwecken? sind sie vielleicht Schutzzölle, wie solche für die Industrie verlangt werden? sind sie also Erziehungsmittel, um die schwächere Landwirtschaft gegen die auswärtige stärkere zu kräftigen, die Concurrenz mit derselben aufzunehmen? Der wüthendste Agrarier wird bei dieser Frage gewiss entschieden Protest dagegen erheben, als wäre beispielsweise Frankreichs oder Deutschlands Landwirtschaft weniger entwickelt, als dies die Landwirtschaft jener Länder ist, gegen welche der Schutz angewandt wird, also beispielsweise Russlands, Rumäniens, Indiens und selbst Ungarns oder die Vereinigten Staaten von Nordamerika. Wozu soll denn da der Schutz dienen? Es soll also der

* Mutatvány dr. Matkovics Sándor »Die Zollpolitik der österr.-ung. Monarchie und des deutschen Reiches« című művéből.

* Aus Dr. Alexander Matkovics's »Die Zollpolitik der österr.-ung. Monarchie und des deutschen Reiches«.

rése-süljön? Az agrár-vámok czéjéle és szerint a védvámok czéjzájalj épen nem hasonlítható össze. A mezőgazdasági fejlődése nem képezi ezen vámsok czéjzát és ha az agrár-vámok védelmi oly fraizsokak ismeltelen hangoztatnak is, mintha a vámsok a gazdát arra ösztönöznék, hogy földjeit lehetőbban művelje, hogy befektetéseket csináljon, hogy ásványi trágyanyagokat alkalmazzon s hasonló mosterszék fogásokkal lendítsen gazdaságán, ugy ezek csak oly beszédek, melyeket maga az, a ki mondotta, sem vette komolyan.

A gazdasági válság, mely 1873 óta a kontinensen arakodik, az árak depreziatiója és a tulprodukező természetesen a gazdákat is sújtottak keményen: mindazonáltal nagyon rossz tanácsadók voltak azok, kik az agrár-vámok lehetőségére utáltak: a föld rentabilitását vámsok által biztosítani akarni nagyon rossz módszer és a gazdák részéről nagy könnyelműség volt, hogy a vámsokat mint panacsumot örömmel megragadták és ezzel egyidejűleg az iparosokkal kölcsönösviszetséget kötöttek a védvámok behozatalára.

A jelenlegi forgalmi viszonyok mellett mit is nyújtsa a gabonavám a gazdának? A gabona világezzik ezen ezék ára nem egy ország viszonyaitól és nem a konzumáló ország aratási eredményeitől függ: az árnak magyát az egész világ összprodukeziója és összkonzumciója adja meg, itt tehát egyes országok, mint pl. Francia- és Németország nem izolálhatták magukat s nem követeltetik, hogy az árak náluk mások alakuljanak.

Ha megzondoljuk, hogy a gabona egy és ugyanazon helyen különböző időkben mekkora árulalmzásokat mutat, és ha tekintetbe vesszük, hogy ugyanazon időben ugyanazon ország különböző piacain mekkora árkülönbségek mutatkoznak, akkor látszik, hogy 3—5 márkára terjedő változást kiegyenlítő hatást vagy a gazda jövedelmének védelméi épen nem fogjuk várhatni.

A budapesti gabonatozsdán az 1871—1889. években a buza évi átlagos ára a következők voltak: a legalacsonyabb ár 7.44 frt 1888-ban és 14.76 frt 1873-ban, a különbség tehát majnem akkora mint az egész alacsonyabb ár (1). Az utolsó években (1871—1886) a buza középári Németország egyes államaihan és pedig a legmagasabb ár (1873-ban):

Poroszországhan	26.04márka
Bajorországhan	29.65 „
Württembergben	29.31 „
Badeni nagyhercegségben	29.70 „
Hessen	28.65 „
A legalacsonyabb ár volt (1886):	
Poroszországhan	15.07márka
Bajorországhan (1885)	18.62 „
Württembergben (1884)	17.46 „
Badeni nagyhercegségben	18.68 „
Hessen	16.77 „

A legmagasabb és legalacsonyabb ár közti különbség volt tehát:

Poroszországhan	10.97márka
Bajorországhan	8.03 „
Württembergben	11.85 „
Badenben	11.02 „
Hessenben	11.88 „

gut situirte Landwirth gegen den schlechteren geschätzt, es soll also der Stürkere gegen die Schwächeren staatlich unterstützt werden. Der Zweck der Agrarzölle kann daher mit demjenigen der Schutzzölle gar nicht verglichen werden. Die Entwicklung der Landwirthschaft ist nicht das Ziel dieser Zölle, und wenn auch wiederholt dergleichen Phrasen bei Vertheidigung der Agrarzölle hörbar waren, als würde durch die Zölle der Landwirth anmirt, seine Felder intensiver zu bebauen, Investitionen zu machen, mineralische Düngstoffe zu verwenden und ähnliche Ameliorationen in seiner Wirthschaft einzuführen, so sind das Reden, die wahrscheinlich derjenige, welcher sie aussprach, selbst nicht ernst nahm.

Die wirthschaftliche Krise, die seit 1873 den Continent beherrscht, die Depreciation der Waaren, und die Überproduction musste natürlich auch die Landwirthliche schwer treffen: es waren aber sehr böse Rathgeber, die sie auf die Möglichkeit von Agrarzöllen hinwiesen: es war ein überaus schlechtes Auskunftsmitel, die Rentabilität des Grundes durch Zölle sichern zu wollen, und es war eine grosse Leichtfertigkeit von seiten der Landwirthliche, als sie zu den Zöllen als Panacium freudig zu-griffen und hiermit gleichzeitig ein Schutz- und Trutz-bündniss mit den Industriellen für Einführung der Schutz-zölle schlossen.

Was soll denn der Getreidezoll bei den gegenwärtigen Verkehrsverhältnissen für den Landwirth bieten? Getreide ist ein Weltartikel, der Preis dieses Artikels hängt nicht von den Verhältnissen eines Landes oder von dem Ergebnisse der Ernte des consumirenden Landes ab; den Kern des Preises gibt hier die Gesamtproduction und die Gesamtconsumtion der Welt, da kann also ein Land wie Frankreich oder Deutschland sich nicht isoliren und verlangen, dass sich der Preis bei ihm anders gestalte.

Wenn man bedenkt, welche Preisfluktuationen das Getreide an ein und demselben Orte in verschiedenen Zeiten aufweist, und wenn dann noch in Erwägung gezogen wird, welche Preisdifferenzen in demselben Lande zu gleicher Zeit auf den verschiedenen Verkaufsplätzen bestehen, da wird man wirklich von einem Zolle, dessen Höhe 4—5 Mark ist, eine nivellirende Wirkung oder einen Schutz für das Einkommen des Landwirthes nicht erwarten. Die Jahresdurchschnittspreise für Weizen waren auf der Budapester Getreidebörse in den Jahren 1875—1889: der niedrigste Preis 7.44 Gulden im Jahre 1888 und der höchste 14.76 Gulden im Jahre 1873, die Differenz ist also beinahe die ganze Summe des niedrigsten Preises (1). Die Durchschnittspreise für Weizen der letzten Jahre von 1871—1886 waren in einzelnen Bundesstaaten Deutschlands und zwar:

Der höchste Preis (1873):	
im Königreich Preussen	Mark 26.04
„ „ Bayern	„ 29.65
„ „ Württemberg	„ 29.31
„ „ Grossherzogthum Baden	„ 29.70
„ „ Hessen	„ 28.65
Der niedrigste Preis war (1886):	
im Königreich Preussen	Mark 15.07
„ „ Bayern (1885)	„ 18.62
„ „ Württemberg (1884)	„ 17.46
„ „ Grossherzogthum Baden	„ 18.68
„ „ Hessen	„ 16.77
Die Differenz des höchsten und niedrigsten Preises war also:	
in Preussen	Mark 10.97
„ Bayern	„ 8.03
„ Württemberg	„ 11.85
„ Baden	„ 11.02
„ Hessen	„ 11.88

A legmagasabb és legalacsonyabb ár közti különbség volt (jól megjegyzendő egy országos átlagnál) 8—12 márká.

Ha közelebbi időszakok is összehasonlíttatnak, akkor is mutatkoznak az árakban nagyobb differenciák, 1879 és 1889 között a legmagasabb és legalacsonyabb búzaárak — különböző német városokban az átlagos évi árt véve — a következők voltak:

	legmagasabb ár márká	legmagasabb ár márká	különbözet márká
Berlin	(1886) 15.13	(1881) 21.94	6.81
Borszobán	14.17	20.65	6.48
Kölnben	16.75	23.67	6.92
Danzigban	(1888) 13.31	21.05	7.74
M. m. Frankfurt-ban.	(1886) 17.43	24.18	6.75
Halleban	15.34	21.24	5.90
Königsbergben	13.35	20.85	7.50
Lipszschben	(1886) 16.26	(1881) 23.28	7.02
Lindauban	(1886) 19.59	(1880) 26.11	6.52
Magdeburgban	(1886) 16.87	(1881) 22.34	6.47
Mannheimban	(1884) 18.50	24.98	6.48
Münchenben	17.68	23.91	6.23
Posenban	(1886) 15.01	20.76	5.75
Stettinben	13.42	22.12	8.70
Stuttgartban	(1887) 19.43	25.61	6.18

(Folyt. köv.)

Gabona és kenyértermények.*)

Kétségtelen, hogy a viládforgalomban képező czikkék közt a gabona és a liszt a legfontosabbak. A forgalmi eszközök nagyszervi átalakulása és tökéletesítése óta, azóta, hogy a pözt használják, ezek a sokat nyomod, könnyen romló tömegárúk is mozgóbbakká lettek, s minthaz az élelmezést ezt az ágát is a nemzetközi kereskedelem magáé tette, az emberiségnek kenyérről való ellátását árnyalt rivál idő alatt ugy rendezték be, hogy az ember nagy diadalra ért a természet fölött. Tény, hogy a keresztdelem a természet szeszélyein, kedélyein viszonyban győzedelmeskedett, s az emberek hátsók megválasztását illetőleg sokkal függetlenebbékké tette, a neményben az élelmiszereket, melyeket a talaj silányúsága mindenkorra, vagy az év kedvezőtlen viszonyai ideiglenesen megtagadhat, azaz pótolja, hogy a hiány fedezésére a világ minden részéről oia változatlanul a fölszedeget, a hol szükség van rá, s a neményben Európa keleti és északi, Északamerika teleti, Keletindia, Ausztrália és Egyiptom gazdag terményekkel Nyugat-Európa iparállományát mintegy gabonafuvalat desztinálta s kapuk elé állította. A föld civilizált országain vonatkozólag ezzel az éhség vesztelye, mely azelőtt oly gyakori és oly fenyegető szokott lenni, s mely nagy befolyást gyakorolt a társadalmi élet különböző jelenségeire a szülöttekre, házasságkötésekre, halálzokorra és erkölcsi szokásokra, el van hátrítva, mert egészen az esztelen is, ha nem egy hanem számos állam más államok termései szorulna, a szükséglet megérthetőek nélkül könnyen lehet fedezni. Sőt teljesen vagy részben rossz termékek, a mielyen az 1873-ik évi, a midán egyeb évelés epadékok mellett határozottan rossz termés suttotta Európa legnagyobb gabonatermő országait, mint Oroszországot, és az első almai országokat, Ausztria-Magyarországot, Német- és Franciaországot, vagy a mielyen az 1879-ki termés volt, a melyet Európának lehető legrosszabb termésé közé kell számítani, vagy pedig az 1881-ik évi, mely Észak-Amerikában

Die Differenz des höchsten und niedrigsten Preises ist (wohlgemerkt bei einem Landesdurchschnitt) 8—12 Mark.

Wenn aber selbst auch nähere Zeiträume verglichen werden, so ergeben sich in den Preisen grosse Differenzen. In den Jahren 1879 bis 1889 waren die höchsten und niedrigsten Weizenpreise und zwar Durchschnittspreise in den verschiedenen deutschen Städten folgende:

	niedriger Preis márká	höchster Preis márká	Differenz márká
in Berlin	(1886) 15.13	(1881) 21.94	6.81
• Breslau	14.17	20.65	6.48
• Köln	16.75	23.67	6.92
• Danzig (unverzollt)	(1888) 13.31	21.05	7.74
• Frankfurt a. M.	(1886) 17.43	24.18	6.75
• Halle a. S.	15.34	21.24	5.90
• Königsberg	13.35	20.85	7.50
• Leipzig	(1886) 16.26	(1881) 23.28	7.02
• Ländau	(1886) 19.59	(1880) 26.11	6.52
• Magdeburg	(1886) 16.87	(1881) 22.34	6.47
• Mannheim	(1884) 18.50	24.98	6.48
• München	17.68	23.91	6.23
• Posen	(1886) 15.01	20.76	5.75
• Stettin	13.42	22.12	8.70
• Stuttgart	(1887) 19.43	25.61	6.18

(Fortsetzung folgt.)

Getreide und Brodfrüchte.*)

An der Spitze der Welthandelsgüter steht unlergar das Getreide und Mehl. Seit der grossartigen Umgestaltung und Ausbildung der Verkehrsmittel durch Anwendung der Dampfkraft sind auch diese schwerwiegenden, leicht verderblichen Massengüter beweglich geworden, und indem der internationale Handel sich dieses Geschäftszweiges bemächtigte, wurde in verhältnissmässig kurzer Zeit die Brodversorgung der Menschheit in einer Weise eingerichtet, welche einen grossen Triumph des Menschen über die Natur bezeichnet. In der That hat der Handel die Ungunst der Natur, die Launen der Witterung besiegt und die Menschen in der Wahl ihres Wohnsitzes vielfach unabhängiger gemacht, indem er die Nahrungsmittel, welche die Kargheit des Bodens für immer oder die Missgunst eines Jahres vorübergehend versagte, durch Zufahren aus allen Theilen der Erde zu ersetzen vermag, und indem er die reichen Productionsgelände im Osten und Norden Europas, im Westen Nordamerikas, in Ostindien, Australien und Egypten den dichtbevölkerten Industriestaaten West-Europas als Kornkammern vor die Thore gestellt hat. Für die civilisirten Länder der Erde sind damit heutzutage die früher so häufigen Gefahren der Hungersnoth und Brodtheuerung mit ihren nachtheiligen Einflüssen auf Gekulten, Eheschlüsse, Sterbefälle und sittliche Zustände so ziemlich beseitigt, denn selbst wenn eine ganze Staatengruppe völlig auf Zufahren von einer anderen angewiesen wäre, so werden solche Leistungen ohne erhebliche Anstrengungen, ohne hässliche Opfer durchgeführt. Sogar totale oder theilweise Missernten wie jene, welche im Jahre 1873 gleichzeitig mit den übrigen Erschütterungen des Wirtschaftslebens die grössten Getreideproductionen Europas, Russland, die unteren Donauländer, Oesterreich-Ungarn, Deutschland und Frankreich heimgesucht hatten, oder die Ernte des Jahres 1879, welche zu den schlechtesten gerechnet werden muss, die Europa jemals gehabt hat, oder diejenige des Jahres 1881, welche für Nordamerika gänzlich fehlschlug, gingen ohne erhebliche Folgen vorüber, da die gleichzeitigen ergiebigen Ernten

*) *Neumann-Spallart* F. X. I., es. k. udvari tanácsos, a es. k. központi statisztikai bizottság tagja és a Statistical Society desztagnájának tag. Berlinben, a Langenscheidt-éke kiadó cégénél megjelent »Ubersichten der Weltwirthschaft« című művéből.

*) Aus »Ubersichten der Weltwirthschaft. Begründet von Dr. F. X. von Neumann-Spallart, k. k. Hofrath, Mitglied der k. k. statist. Central-Commission, Ehrenmitglied der Statistical Society etc. Berlin, Verlag für Sprach- und Handelswissenschaft (Dr. P. Langenscheidt)«.

határozatlan rossz volt s mégis mindezeknek a rossz terméseknek az illető országokra nézve nem voltak olyan következményeik, hogy a lakoságnak kenyérből hiányt kellett volna szenvedni, mert Európának többi országtól a hiányt teljessé fedezték. Az oroszországi termővidékekről, vagy Északamerika északnyugati vidékeiről, vagy Keletindia tengerpartjairól. A buszaszállítás most semmel sem nehezebb és semmivel sem kerül többre, mint a membybe régebben a nagyobb városokba való szállítás azok környékéről történt. Csak úgy volt lehetséges az, hogy 1880-ban Amerikából és Oroszországtól 80.080.000 hektoliter búzát szállítottak a nyugat-európai piacok szükségletének fedezésére minden nagyobb nehézség nélkül s a nélkül, hogy az árakat fel kellett volna emelni. És viszont az a buzakészletek, melyek Amerikában 1881-ben és 1882-ben azért tartottak vissza, hogy később exportálják, valamint Európának és Keletindianak nagy gabonaterméséi szépen kiegyenlítették a sűrűs keresletet, mely Amerikában és a piacokon uralkodott. Így módon a nemzetközi gabonakereskedelem az exportáló országra nézve sem lehet veszélyes, mint az 1887-ben Kelet-Indiában behozivonyult, mely ország lakossága abban az évben a különböző mezei terményeknek határozatlan rossz termése miatt bizonyára éhínséget küzdött volna, ha az Európába való kivitelre szánt gabonamennyiségek rendelkezésére nem álltak volna. E rossz termés következtében Kelet-India 1887-ben és 1888-ban körülbelül csak félmilly búzát exportált, mint az előző évben, de az éhínség el volt hátrítva. A buzatermesztés és buzakereskedelem tehát mint helyesen mondani szokták, biztosító szereplő szolgál.

A modern közlekedési eszközök s az ezeken alapuló nemzetközi forgalom tehát nem csak az éhínségtől szabadták meg a civilizált emberiséget, hanem a kereslet és a kínálat folytonos kiegyenlítése következtében az árakat is a világ minden részében megközelítőleg egyenlő színvonalra hozták és midőn lehetséget adják annak, hogy az emberek a legáltalában fekvő szőlőföld termőképeséző és a legelőstől munkacél kihasználhatták, egyttal az árakat az Európában drágán termelő mezőgazdák rémületére állandóan annyira leszállították, hogy a további leszállítás ellensúlyozása végett sok országban a gabonáimok életfeltételét tartották szükségesnek. A bevetelt területék kiterjesztése az újonnan felszántott földek terményekéig, a régi államokban a megszokott földműveléshez ragaszkodás, nemkülönben Oroszországban a labryt a parasztek felszabadítása következtében jobb miveltése stb. gyorsan fejlődő termelési viszonyokat teremtett, melyek sokkal ruhámabbban fejlődtek, mint a lassabban szaporodó népesség fogyasztási szükséglete, minnek következtében túltermelés keletkezett, a mely az árakat jelentékenyen leszorította. Minthogy ezen okoknak egyik része elcsúszt s az árak már annyira leszálltak, hogy pl. Északamerikában levegőből sem buzdítják a gazdaközönösget arra, hogy a gabonatermesztést nagyobb területekre kiterjeszesse s másrészt, minthogy időközben a népesség is szaporodott, nem igen kell már attól tartani, hogy a gabonárák még mélyebben le fognak szállani, valamint az sem valószínű, hogy jelentékenyen emelkedni fognak. A világ összes gabonatermése nem igen szokott ingadozni, vagyis sokkal kevésbé ingadozik, mint egyes országok termése s azért jelenleg az árak is sokkal állandóbbak, mint régebben voltak. Az árak hanyatlása, valamint az árak ingadozása évről-évre vesztett intenzitásból, még ellenben az árak kiegyenlítőse évről-évre állandóbb lett. Mindenesetre balgaság volna azt hinni, hogy az árak valamikor mindenütt egyformák lesznek, mert a gabona mégis mindig önmagára mara s ámbár az idő-, térs- és anyagbeli korlátok mindinkább kiselbebednek, teljessé mégsem fognak soha elhátrítani. Ennek következtében valamely állam termése ennek határain belül befolyásolhatja ugyan az árak alakulá-

anderer Gebietstheile des Erdballes vollkommen dem Mangel abhalten. Die Zufuhren von Weizen aus der Region des russischen Tschernozjom oder aus den nordwestlichen Territorien von Nordamerika oder aus den Küstengebietern von Ostindien sind jetzt nicht schwieriger und nicht kostspieliger, als früher jene der Erzeugnisse im nächsten Umkreise der Süde. So nur war es möglich, dass im Jahre 1880 aus Amerika und Russland 80 Mill. Hektoliter Weizen zur Ergänzung des Minderertrages der Ernte von 1879 auf die westeuropäischen Märkte ohne besondere Schwierigkeiten gebracht und die Preise auf einen mässigen Stand erhalten werden konnten. Umgekehrt diemten 1881, 1882 die in Amerika ursprünglich für die Ausfuhr zurückbehaltenen Vorräthe, sowie die reichen Ernteerträge in Europa und Ostindien zur Ausgleichung der dringlichen Nachfrage nach Getreide in Amerika und auf dem Weltmarkte. In dieser Weise ist der internationale Getreidehandel auch für das exportirende Land keine Gefahr, sondern ein Segen, wie dies erst 1887 wieder für Ostindien deutlich wurde, welches Land zweifelloh in diesem Jahre bei der Missernte in verschiedenen Peltfrüchten eine Hungersnoth zu vermeiden gehabt hätte, wenn nicht die für die Ausfuhr nach Europa bestimmten Weizenmengen zur Verfügung gestanden wären. Die Weizenausfuhr reduirte sich 1887/88 selbstthätig nahezu auf die Hälfte des Betrages vom Vorjahre und die Gefahr der Hungersnoth war beseitigt. Der Weizenanbau und der Weizenhandel wirkte also, wie mit Recht gesagt wird, gleich Sicherheitsventil.

Die modernen Verkehrsmittel und der auf dieselben gegründete internationale Handel befreien jedoch nicht bloh die civilisirte Menschheit von Hungersnoth und Theuerung, sondern sie bringen auch durch die beständige Ausgleichung von Nachfrage und Angebot in allen Theilen der Erde die Preise auf ein annähernd gleiches Niveau, und indem sie die Möglichkeit geben, den jungfräulichen Boden der entlegenen Gebiete und die billigen Arbeitskräfte auszunützen, haben sie die Preise zum Schrecken der in Europa thier producirenden Landwirthe andauernd reducirt, so dass sie weiterhin als Gegenwirkung vielfach die Einführung von Getreidezöllen hervorriefen. Die Ausdehnung der Anbauflächen, der reichere Ertrag des frisch gepflügten Bodens, das Festhalten an der hergebrachten Bodencultur in altcultivirten Staaten auch bei einem Minderertrag, sowie die bessere Bewirtschaftung des Bodens in Folge der Bauernemancipation in Russland u. a. m. schufen eine rasch wachsende Production, welche bald die Consumtionskraft der nicht ebenso schnell wachsenden Bevölkerung übertraue und dadurch als Ueberproduction die Preise herabdrücken musste. Da ein Theil dieser Ursachen weggefallen sind, die Preise bereits auf ein so niedriges Niveau gesunken sind, dass sie z. B. in Nordamerika wenig mehr zur Ausdehnung der Anbauflächen reizen, und die Bevölkerung indessen zahlreicher geworden ist, so ist ein weiterer Rückgang der Preise ebenso wenig wie ein stärkeres Emporjehen derselben zu erwarten. Der gesammte Erntertrag der Erde unterliegt eben geringeren Schwankungen, als der eines einzelnen Landes, und dadurch wird der bestehende Preisstand zäher festgehalten, als dies früher der Fall war. Der Preisrückgang, wie die Preisschwankungen überhaupt, verloren von Jahr zu Jahr an Intensität, während die Preisausgleichung gerade damit immer mehr Ausdehnung fand. Allerdings wäre es thöricht, anzunehmen, dass die Getreidepreise jemals allorten gleich hoch sein könnten, denn das Getreide bleibt doch stets ein Massenware und die Hemmnisse von Zeit, Raum und Materie werden zwar fortwährend beschränkt, aber niemals ganz beseitigt werden. Daher kann die Ernte eines Staates auf die Preisbildung internationaler derselben gar wohl im Gegensatz zu dem Weltmarkterhältnissen Einfluss nehmen, besonders wenn seine Ernte den Ernten der grossen Exportländer vorzueht. Die Ausgleichung erfolgt aber erst später. Daher werden die Preise in einer Grossstadt, in sehr dicht bevölkerten Landstrichen, in stets bedrängten Importländern fortwährend weit

sát, ellentétl a világpiacra uralkodó viszonyoknak, különösen akkor, ha termése a világ többi termését megelőzi. Euférogva az árak a nagyvárosokban, nagyon sürü lakosságú vidékeken és olyan országokban, a melyek mindig más országok termésére szorulnak, mindig nagyobbak lesznek, mint a vidéken és az exportáló országokban.

Ehhez járul még az, hogy az árakat a gabonának bizonyos helyeken való összehalmazódása, valamint a speculatív tevékenysége is befolyásolhatja, úgy, hogy nem csak a világpiac hullámzásaitól, hanem a helyi viszonyoktól is befolyásolható, országról-országra, városról-városra, folyton változnak, még pedig bizonyos körülmények közt igen jelentékenyen. Tagadhatatlan azonban, hogy a nemzetközi kereskedelem befolyása a differenciákat minimumra szállította le, úgy, hogy semmi esetre sem hasonlíthatók össze azokkal a differenciákkal, melyek még százalunk 1-50 felelben még két egymáshoz egészen közel levő területen is uralkodtak. De sem csak a helyi-helyre és évről-évre való differenciákat csökkentette a kereskedelem fejlődése, hanem a különböző évszakok ár-különbségeit is. Még ugyanis régében a kintlalt az illető országok néhány heti aratási idejére szorították és az év többi részében csak a kereslet maradt meg, addig most a világnak annyi részéről szállítják a gabonát, hogy a kereslet majdnem minden hónapban vehet tekintetbe egy aratást, minélfogva a világ-piacokra való gabonaszállítás tulajdonképen sohasem szünetel. Így Ausztráliában Uj-Zélandban, Chilében egy részben és az Argentínai közlétsárságban jamarán aratnak, Kelet-Indiában februárban és márczusban, Mexicó, Egyiptom, Perzsa és Szíria gazdálk árpiában, China és Japán, Kis-Ázsia északi részében, Tunis, Algéria és Marokkóban májusban; Kalifornia, Spanyolország, Portugália, Olaszország, Görögország és Délfranciaország júniusban, Közép- és északi Franciaország, Dél-Németország, Ausztria, Magyarország és Dél-Oroszországban, valamint az Egyesült-Államok egyes részeiben júniusban; nyugati és Közép-Oroszországban, északi Németországban, Belgiumban, Holland-, Dán- és Angolországban és Canada déli részében augusztusban; Svéd- és Norvégországban, Skóciaországban, Észak-Oroszországban és Canadában szeptemberben, sőt októberben is aratnak. A buzaarattal csak a többi gabonafélék aratása versenyez, úgy, hogy a mezei termények betakarítását illetőleg igen úgy változatlanság uralkodik. Ez állt meg van akadályozva az, hogy a nemzetközi gabonapiacokon többször nagy készlet összehalmozódjék, valamint a készletek sohasem lehet végtelen kiterjedni, minék következtében a nagyvárú és hírtelen árbanállás ugyszólván ki van zárva. Igaz, hogy időnyeli ingadozások még mindig vannak, úgy pl. Berlinben a buza ára márczistól júliusig, Londonban januártól augusztusig, Oroszországban februártól júliusig stb. emelkednek, de ez az ingadozás a réghez képest jelentéktelen és esckélyt. A nemzetközi gabonakereskedelemben ugyszólván irányzatának a gabonavárnak vannak határt, melyeket már számos országban, nevezetesen Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Ausztria-Magyarországban, Spanyolországban, Portugáliában, Svédországban stb. elvételjelethetnek, a melyek által a gabonának az illető országok határain belül, eltekintve minden más differenciától, még az egész világossággal feleltelhetnek.

(Vége köv.)

Tapasztalatok az őrési üzem körül.

— Fyonne R. Gmolnártól. —

Bár a malomiparról és segédesszékeiről általában, valamint a különféle őrési eljárásokról, a sima, félmú és műőrlésről már sokszor volt szó, talán még sem érdekeltek, sőt sok molnárra nézve esetleg hasznos is lehet, ha némi gyakorlatias utbaigazítást nyújtok, lehetőleg kerülve az elméleti fejtegetéseket, az újabb tapasztalásokról.

Mintfog általában a tisztítást tekintik a malomüzem létkének, bár szerző erre nézve más véleményen van, mégis a

höher stehen als am flachen Lande und in Exportländern. Dazu kommt, dass die zufällige Anhäufung von Getreidemassen an einem Orte, die Thätigkeit der Speculation, die örtliche Preisbildung beeinflusst, so dass von den Strömungen am Weltmarkt, wie von den örtlichen Verhältnissen bestimmt, von Staat zu Staat, von Ort zu Ort andauernd differenzieren und zwar unter besonderen Umständen sogar recht bedeutend. Immerhin aber sind diese Differenzen in Folge der Einwirkung des internationalen Handels auf ein Minimum herabgedrückt und keineswegs vergleichbar mit den Differenzen, welche noch in der ersten Hälfte unseres Jahrhunderts oft in zwei einander ganz nahe gelegenen Gebieten herrschten. Aber nicht bloß die Preisdifferenzen von Ort zu Ort und von Jahr zu Jahr, sondern auch die der verschiedenen Jahreszeiten wurden durch die Ausdehnung des Handels verringert. Während nämlich früher das Angebot sich auf die wenigen Erntewochen des betreffenden Landes zusammenschlugte und im übrigen Theile des Gebietes die Nachfrage allein am Platze blieb, wird gegenwärtig aus so vielen Theilen der Erde das Getreide bezogen, dass fast in jedem Monate eine Ernte für die Nachfrage in Betracht kommt und die Zufuhr nach den Absatzmärkten keine Unterbrechung leidet. So findet die Weizenerte statt in Australien, in Neuseeland, in einem Theile Chile's und in der Argentinischen Republik im Januar; in Ostindien im Februar und März; in Mexiko, Egypten, Persien und Syrien im April; in China und Japan, im nördlichen Kleinasien, in Tunis, Alger und Marokko im Mai; in Kalifornien, Spanien, Portugal, Italien, Griechenland und Südrankreich im Juni; im mittleren und nördlichen Frankreich, in Süddeutschland, Oesterreich-Ungarn, Südrussland und in den grössten Theile der Vereinigten Staaten im Juli; im westlichen und im mittleren Russland, im nördlichen Deutschland, Belgien, Niederlande, Dänemark, England und im südlichen Theile Kanadas im August; in Schweden-Norwegen, Schottland, im nördlichen Russland und Kanada im September, theilweise sogar im October. Mit den Weizenerten concurriren die Ernten anderer Cerealien, so dass in der That eine sehr grosse Mannigfaltigkeit in Bezug auf den Zeitpunkt der Einsammlung der Feldfrüchte gegeben ist. Dadurch wird sowohl die allzugesegte Anhäufung von Vorräthen auf dem internationalen Getreidemarkt, als auch die gänzliche Erschöpfung der Vorräthe verhindert, wodurch starke und jähe Preischwankungen ziemlich ausgeschlossen sind. Saisonschwankungen bestehen allerdings noch immer, so steigen regelmäßig die Weizenpreise in Berlin von März bis Juli, in London von Januar bis August, in Russland von Januar bis Juli u. s. w., aber diese Schwankungen sind doch gegen früher gering und eng begrenzt. Den niervierenden Tendenzen des internationalen Handels direkt entgegen wirken die Getreidezölle, welche bereits in einer Reihe von Staaten, so in Deutschland, Frankreich, Italien, Oesterreich-Ungarn, Spanien, Portugal, Schweden u. s. w. eingeführt sind und durch welche die Preise innerhalb eines Landes, abgesehen von allen anderen Differenzen, noch um den ganzen Betrag des Zolles erhöht sein können.

(Schluss folgt.)

Betriebserfahrungen.

— Von Rich. Fyonne, Obermüller. —

Obgleich an dieser Stelle schon mannigfache theoretische und praktische Abhandlungen über die Mülerei und deren Hilfsmaschinen im Allgemeinen, sowie über die einzelnen Vermahlungsarten, die Flach-, Halbhoolz- und Hochmülerei im Besonderen, veröffentlicht worden sind, dürfte es doch nicht uninteressant und für manchen Müller vielleicht nützlich sein, wiederum verschiedene praktische Winke, mit möglichst wenig theoretischem Beiwerk, zu erhalten.

Da die Reinigung im Allgemeinen als die Seele der Mülerei

dolog természete szerint ez értekezés bevezetésének is a tisztításról kell szólnia.

Hogy a gabonát, mielőtt meg lesz őrölve, minden tisztaltalan keveréktől, minők a por, szög, gyonmagvak, valamint kövek és vasrészek, meg kell szabadítani, az magától értet, továbbá, ha nem is feltétlenül szükséges, de kívánatos, hogy a külső héjak egy géppel való dörzölés segítségével vagy a szemeknek egymáshoz való surolásá által a gabonaszemekről leválasztásának, a mi azonban nem mindig sikerül. Tudvalevőleg még eddig nem létezik semmi tökéletes a földön, így hát bizony ezen különféle képen szerkesztett gépeknek is vannak hibáik, vagy aránylag sok erőt fogyasztanak vagy sok gabonaszemet pazarolnak, úgy, hogy nem minden molnár teheti, hogy magának ily gépet beszeressen. A legjobb tisztítógépeknek még máig is a por- és a rög-tisztító-hengert vagy szilafélt tartják, bár ez utóbbinak épen nem előnye, hogy a sodronyszövet rajta gyonmagok kópi. A könnyebb gyonmagvaknak, mint a rozsnoknak stb., valamint a kőszögnek eltávolítására fölülébb szükséges a portisztító (aspirateur vagy tarar). A többi gömbölyű gyonmagvaktól való tisztításra már régóta a legjobbaknak tartatnak a gyonkiválasztó gépek (Trieurok), a melyeknek ép oly kevéssé szabad egy malomban hiányozniok, mint a vasrészek kiválasztására szolgáló delezkészlékeknek, ha a hengereket a különben beálló rongálásoktól kímélni akarjuk.

A különbözőz rendszerű gabonahejázó, kefélő és tisztító-gépekről már történt fentebb említés, csak azt kell még megjegyeztem, hogy a régi koptató nem elvetendő, csakogy, ha azt akarjuk, hogy czélnak megfeleljen, jól is kell annak szerkesztve lennie. A kövek ne legyenek nagyon kemények, sem pedig nagyon puhák és vésett élesekkel se bírjanak, hanem gyenge érdes felületek legyenek bizonyos számú simítóbarázdákkal, mert különben sok mag nagy mértékben megsérül, a mi tetemes magvesztéssel jár és a lesurolt por azonfelül a meghéjazott szemekre tapad és az egész tisztító eljárás jóformán haszontalan lesz.

Az őrés további folyamában a gabona törése emlitendő, mint legközelebbi művelet. Ez csak a gabonaörésléni fordul elő, mert az a czéja, hogy a gabonaszem hasítékát szétválassza és a benne levő por eltávolítsák. Minthogy ennek a czélnak csak a gabonaszemnek hosszán való hasítása felel meg, e czélnak a malomjátart elegendőképen meg nem felel, hanem egy durva rovátkolás hengerszék határozottan czészerűb.

A rozsolásnál a törés helyébe az eldúzós lép és a netán még a magvakhoz tapadó szemét ez által tisztítatik le. Ennek az eldúzósának az a czéjeja, hogy ha a gabona nagyon száraz, a héját annyira összenyomja, hogy a hengerek a gabonaszemet túlságosan szét ne törjék, nedves gabonánál pedig az őrést megkönnyíti, a magvak ezen szétnyomatlása által mindkét esetben a darahengerek munkája könnyebb és nagyobb listnyereményt eredményez.

Hogy azonban a zúzóhengerek erőfogyasztása a hasznuknak megfelelően, nem szabad azoknak nagyon sietve dolgozniok, hanem lehető nagy átmérővel és tetemes forgási sebességgel kell bírniok.

A gabona darálására, őrítésére és kiőrítésére mindenféle rendszerű hengerek léteznek, a melyek különböző szempontokból több vagy kevésbé bizonyultak megfelelőeknek és általában csak az lenne megjegyzendő, hogy a műőrésnél kisebb átmérőjű és nágy forgási sebességű hengerek használata ajánlatos, míg a sima őrésnél ez megfordítva bizonyult a legelőszérőbbnek, a műőrésnél továbbá kívánatos, hogy mindkét henger egyformán éles legyen, hogy kevés liszt és sok dara legyen a nyერemény, a sima őrésnél

ängesehen wird, obwohl Verfasser diese Ansicht weniger theilt, so muss naturgemäss auch mit der Beschreibung über die Reinigung der Anfang gemacht werden. Dass das Getreide, ehe es zur Vermahlung gelangt, von allen unreinen Beimischungen, wie Staub, Brand, Unkrautsamereien, sowie Steinen und Eisen befreit sein muss, ist selbstverständlich, ferner ist es noch wünschenswert, wenn auch nicht unbedingt erforderlich, dass die äusseren Schalen durch Reibung vermittelst einer Maschine oder der Körner unter einander von den letzteren entfernt werden, dieses jedoch bleibt oftmals nur ein frommer Wunsch. Da bekanntlich bis jetzt noch nichts Vollkommenes geschaffen worden ist, so haben auch diese verschieden konstruirten Maschinen ihre Eigenschaften, verbrauchen entweder im Verhältnis zu viel Kraft oder arbeiten mit zu viel Kornverlust, so dass nicht jeder Müller in der Lage ist, sich eine derartige Maschine anzuschaffen. Die bestbewährtesten Maschinen für die Reinigung sind bis heute immer noch der Staub- und Schrottsauger oder Sichtmaschine, obwohl bei der letzteren der bedeutende Verschleiss des Drahtbezuges nicht für deren Vortheil spricht. Ferner ist zur Beseitigung des leichten Unkrautes wie der Trespun u. s. w., sowie des Kugeibrand der Stauber (Aspirateur oder Tarar) höchst nöthig. Zur Beseitigung der übrigen runden Unkrautsamereien sind die Unkrautausleesmaschinen (Trieurs) altherwähnte Hilfsmaschinen, welche wohl selten in einer Mühle fehlen dürfen, ebenso wie die Magnetapparate zur Ausscheidung der Eisentheile für jede Mühle ein Bedürfniss sind, wenn die Walzen nicht verdorben werden sollen.

Der Getreide-Schäl-, Birst- und Putzmaschine der verschiedenen Systeme ist schon im Vorbergehenden Erwähnung gethan und habe ich nur noch zu bemerken, dass der altherwähnte Spitzgang nicht zu verwerfen ist, nur muss derselbe, wenn er seinen Zweck gut erfüllen soll, auch richtig beschaffen sein. Die Steine dürfen nicht zu hart, aber auch nicht zu weich gewählt und auch nicht mit Sprengschärfe versehen werden, sondern dürfen nur eine feine rauhe Fläche mit einer Anzahl Ausstreichefurchen besitzen, da anderenfalls die Körner zu viel und stark verletzt werden, in Folge dessen ein bedeutender Kornverlust entsteht und obenstehend der abgeriebene Staub zu dem blögelegten Korne halben bleibt, dadurch aber die ganze Reinigung völlig vergeblich wird.

Im weiteren Verlauf der Vermahlung ist es nun zunächst das Brechen des Getreides zu erwähen. Dasselbe hat nur bei der Viehvermahlung einen Zweck, indem dadurch die Spalte des Weizenkornes blögelegt und der Schmutz aus derselben entfernt werden soll. Da nun dabei eine Spaltung des Weizenkornes nur in der Länge wünschenswert ist, so kann ein Malhgang diesen Zweck nicht zufriedenstellend erfüllen und es ist deshalb ein Walzenstuhl mit grober Riffelung dem ersteren entschieden vorzuziehen.

Bei der Roggenmüllerei tritt an Stelle des Brechens das Vorquetschen und wird dabei der etwa noch anhaftende Schrot von den Körnern abgesondert. Das Vorquetschen hat den Hauptzweck, bei sehr trockenem Getreide die Schale zertrümmern zu dürfen, dass dieselbe von Walzen nicht allzusehr zertrümmert wird, während bei feuchtem Getreide der Vermahlungsvorgang durch das Zerdrücken der Körner erleichtert wird, da in heissen Fällen die Schrotwalzen leichteres Arbeiten bei grösserer Mehl-ausbeute haben.

Um aber dem Kraftverbrauch der Quetschwalzen auch den Nutzen anzupassen, dürfen dieselben nicht mit Vorleistung arbeiten, sondern müssen möglichst grossen Walzendurchmesser und ausserdem eine bedeutende Umdrehungsgeschwindigkeit besitzen.

Zum Schroten, Mahlen und Auswalben des Getreides gibt es nun Walzen verschiedener Systeme, welche sich auch den verschiedenen Anforderungen entsprechend mehr oder minder gut bewährt haben und ist im Allgemeinen zu bemerken, dass für Hochmüllerei Walzen mit kleinerem Durchmesser bei grösserer

pedig egy éles henger egy körülött hengerrel dolgozzék, hogy kevés darát, de annál több lisztet nyerjünk.

A miniszzerű hengrendszernek megkívánatik, hogy a rovátkolás az első darálóhoz durva legyen és mindinkább finomodjék, míg az a molnár, a kinek csak egy vagy két hengerek áll rendelkezésére, úgy segít magán, a mint a körülmények engedik. Hogy ha a töretek és héjak, ha a gabona szivó, a keverőkészülék daczára rosszul haladnak a hengerekre, annak az oka az etető hengerekben, mert azok vagy nagyon finoman vannak rovátkolva vagy nagyon gyorsan forognak és ilyenkor e tényezők megváltoztatása csakhamar segít a bajon.

A héjak kiürésére az őrési folyamat befejeztével még mindig a legjobbnak bizonyult régi malomkö ajánlatos, csak hogy a köveknek, hogy jó őrleményt nyerjünk, keményeknek, kissé lyukacsos szerkezetűeknek, jól összevázlatva és jól kiélesítve kell lenniök. Hogy azonban minél több fehér lisztet nyerjünk, szükséges, hogy a menyura a körülmények engedik, az őrést a hengerekkel végeztessük, mert ezek a darálást minden tekintetben sokkal jobban végzik, mint a kövek.

A darálásra a műőrlésnél éppúgy, mint a fémű őrésnél a finoman rovátkolt és sima hengerekkel szintén minden körülmények között előszerülök a köveknek, mivel azok a darához tapadó légréseket nem rázhatják úgy össze, mint a kövek, s így a hengerek természetesen jobban terméket nyújtanak.

Épen fordítva áll ez a finom darák vagy derezék őrésére nézve.

Amíg azok ugyanis csak némileg is fogósak és lisztesek, a hengerek csekélyebb nyomás- és erőfogyasztással is meglehetősen kitágítottan dolgoznak és a porcelán- vagy kemény ötvényű hengerek előállított liszt mennyisége állandó, míg ellenben a mennyiségre való tekintettel a kövek előnyben részesítendőek, mert ezek természetesen jobban átdolgozzák a megőrendő anyagot és helyes kezelés mellett a finom darákra és derezékre sem ártalmasak.

A darák és derezék kiürésénél ellenben a hengerek hátrányban vannak a kövekkel szemben, mert nemcsak hogy a hengereknek a szükséges nyomás és meglehetősen folytán idő előtt elromlanak, hanem még ennek daczára sem képesek a kisebb derezék puhává őríteni s az így előállított liszt durva és igénytelen kinézésű és az őrési eljárás, daczára a tetemes erőfogyasztásnak, igen hosszúra nyúlik.

A kövek alkalmazásánál, hogy előnyösen használtatassanak a dara- és derezeőrésre, következékre kell ügyelnünk:

A köveknek jól összevázlatva, keményeknek és nem nagyon lyukacsosoknak kell lenniök, közepük legyen továbbá jól kimélyítve és a lisztellel ne legyen nagyon keskeny. E végre a szakaszos elcsúsz ajánlatos. Ha a vésett élesítés nem örlőne elég lágyan, azt mellőzni kell és csak a durva eszközanyagok tartandók kellőképp rendben.

Az itt még tekintetbe hozni piteelő eljárásra nézve megjegyzendő, hogy a különböző rendszerű szitagépek előnye a dara- és derezeőrésnél abban áll, hogy jól szitálnak és aránylag kevés helyet igényelnek.

A darálásnál ellenben egy jól szerkesztett elődarálóknak és lisztliengernek előny adok a szitáép fellett, mert amazok nemcsak hogy kevesebb erőfogyasztanak, hanem megbízhatóbbak is, mert egyszerű szerkesztűek, nagyobb munkaképességűek és nem fogyasztanak annyi súlyelosztókat, mint a szitagépek, nem zavarják meg oly sokszor az izemet és nem adnak lisztálatlan lisztet és ami fő: a liszt helyes számu gaze választásánál ép oly szép lesz, mint a szitágepen.

Umdrehungsgeschwindigkeit zur Anwendung zu empfehlen sind, während sich bei der Flachmüllerei das umgekehrte Verhältnis am vortheilhaftesten bewährt hat, ferner sollen bei Hochmüllerei beide Walzen gleichmäßig scharf sein um wenig Mehl und viel Gries zu erzeugen, hingegen darf bei Flachmüllerei nur eine scharfe Walze mit einer bereits etwas übermalnen zusammen arbeiten, um wenig Gries, aber dafür desto mehr Mehl zu erzielen.

Bei einem mustergiltigen Walzenystem ist erforderlich, dass die Riffelung beim ersten Schrotten grob ist und stufenweise immer feiner wird, während sich ein Müllter, welcher nur einen oder zwei Sühle zur Verfügung hat, so gut oder schlecht behaltend muss, als es die Verhältnisse gestatten. Da bei zähem Getreide die Schrote und Schaalen oftmals auf den Walzenstühlen trotz Rührvorrichtungen schlecht laufen wollen, so liegt die Schuld an den Spitzwalzen, denn dieselben sind entweder zu fein geriffelt oder laufen zu schnell und schafft eine Aenderung dieser Punkte alsdann schnelle Abhilfe.

Das Ausmalnen der Schaalen vermittelt des allbewährten Müllsteins als Endpunkt des Verfahrens ist immer noch zu empfehlen, nur müssen die Steine, um noch ein gutes Nachmehl zu erzielen, vom feuriger, etwas offener Beschaffenheit, gut gepaart und gut in der Schürfe gehalten sein. Um aber bezüglich der Menge eine möglichst hohe Ausbeute an weissem Mehl zu erzielen, ist es trotzdem erforderlich, das Vermahlen, soweit als es die Verhältnisse gestatten, den Walzen zu überlassen, da dieselben beim Schrotten den Steinen in jeder Beziehung weit überlegen sind.

Zum Auflösen der Griesse bei Hoch-, sowie Halbhochmüllerei sind ebenfalls unter allen Umständen die feingeriffelten sowie glatten Walzenstühle den Steinen weit überlegen, denn, da dieselben nicht wie die Steine die Schaalenstücke, welche dem Griesse anhaften, zertrümmern können, so müssen die Walzen naturgemäss auch ein besseres Erzeugnis liefern.

Das entgegengesetzte Verhältnis findet nun aber bei dem Vermahlen der feinen Griesse oder Dunste statt. So lange dieselben noch einermassen griffig und mehrreih sind, arbeiten die Walzen bei weniger Druck- und Kraftverbrauch noch ziemlich zufriedenstellend und ist die Beschaffenheit des auf Porzellan- oder Hartgusswalzen erzeugten Mehles eine gleiche, während bezüglich der Mengeleistung die Steine auch schon vorzuziehen sind, da dieselben naturgemäss viel kräftiger durcharbeiten und auch bei reinen Griesen und Dunsten unter versändiger Führung nicht zu verderben haben. Bei dem Ausmalnen der Griesse und Dunste sind aber die Walzen den Steinen gegenüber den besten im Nachtheil, denn nicht nur, dass die Walzenstühle durch den dabei nöthigen bedeutenden Druck und Belastung vorzeitig verlorben werden, so sind dieselben doch trotzdem nicht instande die geringen Dunste weich zu malen, das Mehl wird grob und unscheinbar und die Vermahlung wird trotz ziemlich bedeutenden Kraftverbrauches unverhältnissmäßig in die Länge gezogen.

Bei den Steinen, welche mit Vortheil zum Gries- und Dunstaussmalnen verwendet werden sollen, ist nun aber zunächst Folgendes zu beachten:

Dieselben müssen ebenfalls geeignet gepaart, feurig und nicht zu offen, ferner muss das Mittel gut hold und die Mühlläche nicht zu schmal sein. Dabei ist die Federschräube zu empfehlen. Sollte der Stein bei feiner Sprüngschräube nicht weich genug malen, so ist dieselbe gützlich wegzulassen und nur die groben Haulschläge gehörig in Ordnung zu halten.

Ueber das nun noch in Betracht kommende Beutungsverfahren ist zu bemerken, dass die Sichtmaschinen der verschiedenen Systeme bei der Gries- und Dunstvermahlung den Vortheil des kräftigeren Sichtens bei verhältnissmäßig kleiner Raumbeanspruchung für sich haben.

Hingegen ziehe ich beim Schrotten einen gut konstruirten Vorschrot- und auch Mehlyndler einer Sichtmaschine bedeutend

Hogy a régi henger a szitáép által kiszorítottot, annak a legfőbb oka azon körülményben keresendő, hogy sok malomépítő nem tudott igazán jó hengert csinálni, mert daczára, hogy a henger olyan egyszerű, mégis készítésénél bizonyos fontos dolgokra ügyelni kell.

A szitáépőkör általában még megjegyzendő, hogy annál a szártenyelgűtűságy gyorsasága elkerülendő, mert ezáltal a szitázóvet nagyon igénybe lesz véve. Továbbá arra is kell ügyelni, hogy a szitáépének a szája felé ne legyen emelkedése, mert különben a selymszóvet mindig javításra fog szorulni; a gépnek legalább is visszintesen kell állania vagy inkább a szája felé ésszel bírnia.

Hogy szép és fogós lisztet nagy mennyiségben nyerjünk, arra kell a szitalánál ügyelni, hogy a darálás, löretés és héjkiörítés termékei a viszonyoknak megfelelően választott finomabb likacsu szöveteken szitaltassanak, a liszt darának és dercéknek pedig durvább számokon kell átthaladniok s ezáltal helyes keverés mellett nemcsak a liszt lesz süthetőbb, hanem az őrlési eljárás is tetemesen megrovidítotték.

A rozsoőrésnél a héjakat, darakat és dercéket együtt őrlőni nem ajánlatos, minthogy azonban a könnyű rozso dercéknek egyedül való őrlése nem minden esetben czélzerű, jó, ha azokat a közepes számú darákkal együtt kezeljük, míg ellenben a durvább darák a héjaknál maradnak.

A gabonaőrésnél a süthetőség szempontjából rendszerint ajánlatos, hogy több fajtat együtt őrlőjünk, mert a legtöbb malom nem vihető keresztül, hogy a különböző gabonafajtákat külön őrlőjük és azután keverjük, bár az határozottan előnyösebb.

Hogy a különböző fajtáknak együtt való őrlése mégis előnyös legyen, szükséges, hogy a tisztítás és első löretés a különböző fajtáknak megfelelően külön végzetessék. A második löretésnél már czélzerű valamennyi fajtát keverve kezelni, hogy a különböző fajták megőrésével felmerülő előnyök és hátrányok kiegyenlültesseken.

A puha gabona tudvalegőleg nehezen őrlhető és a pilléző eljárás is csak lőketlenül végezhető vele, míg ellenben a kemény buza igen könnyen feldolgozható és az ugyanazon likacsbőségű szövet mellett való pillézős oly erőteljes, hogy a liszt nagyon durva és igénytelen kinezűs lesz.

Nagyon puha gabona őrlésénél továbbá nem kerülhető el, hogy az etető-hengerek, valamint a fel- és levelező csövek gyakran bedugulnak, míg helyes keverésnél az ellentétek kiegyenlülődnek.

Hogy a keverés külön munkaerő és összetett gépek használatára nélkül lehetőségek legyenek, csak az kell, hogy a tisztítás és az első löretés után az őrlőmennyek egy közös tartályba kerüljenek és így eseten, a rendelkezésre álló térhez mérten, igen tetemes mennyiségű kerülhetnek őrlésre; mihyalt a szükséges mennyiség megvan, a tartály elzáratik és a keverék készen van.

Bár a szerző jól tudja, hogy a fentiekben kevés újat mondott, hanem legfeljebb csak régóta jóknak bizonyult szabályokat hozott ismét emlékeztetve, mégis azt hiszi, hogy sok molnárnak jó szolgálatot tett és a molnárok érdekében nagyon öröme, ha a fent elmondottak némely része érdemű talajra hullana.

—Die Mühle.

TARIFA-ÜGYES.

A magyar királyi államasutak helyi díjszabása. A magyar kir. államasutak igazgatósága a január 1-én életbe lépett új gyors- és tehérru-tarifat négy nyelven is kiadta

vor, denn nicht nur, dass beide weniger Kraft beanspruchen, die selben sind auch viel zuverlässiger, weil einfacher konstruiert, schafen mehr, verbrauchen nicht soviel Gaze als die Sichtmaschinen, auch gibt es dabei nicht so viel Betriebsstörungen und unruhiges Mehl, und was die Hauptsache ist: Das Mehl wird bei richtig gewählter Gazeummerrung ebenso schön als von einer Sichtmaschine.

Der Hauptgrund, warum der altbewährte Cylindur durch die Sichtmaschine verbrängt worden ist, liegt wohl hauptsächlich in dem Umstande, dass viele Mühlenbauer nicht im Stande waren, einen wirklich guten Cylindur zu konstruieren, denn bei aller Einfachheit sind dabei doch einige wichtige Punkte zu beachten.

Ueber die Sichtmaschinen im Allgemeinen ist noch zu bemerken, dass bei denselben eine zu grosse Umdrehungszahl der Füllgewölle zu vermeiden ist, da in diesem Falle die Gaze zu sehr angegriffen wird. Ferner ist auch darauf zu achten, dass die Sichtmaschine nach dem Auslaufe zu keine Steigung hat, da alsdann die Gaze auch fortwährend ausserbrennungsbedürftig sein wird, die Maschine muss mindestens waggericht stehen oder noch besser etwas Fall nach dem Auslaufe zu haben.

Um ein schönes, griffiges Mehl bei hoher Ausbeute zu erhalten, ist beim Sichtverfahren zu beobachten, dass die Erzeugnisse des Schrotelns, Auflossens und Schalenansammlens auf den Verhältnissen entsprechend feineren Gazeummern gesiebt werden, während die reinen Grise und Dunste über grobe Nummern laufen müssen, dadurch wird nicht nur das Mehl, wenn gut vermischt, backfähig, sondern die Vermahlung wird auch bedeutend verkürzt.

Bei der Roggenmüllerei, Schalen, Grise und Dunste zusammen zu vermahlen, ist nicht empfehlenswerth, da sich aber die leichten Roggen dunste allein auch vortheilhaft verarbeiten lassen ist es empfehlenswerth, dieselben mit den mittleren Griesnummern vereint abzuziehen und alsdann stets zusammen zu vermahlen, während die größeren Grise bei den Schalen verbleiben.

Bei der Weizenmüllerei ist es im Interesse der Backfähigkeit zum grössten Theile geboten, verschiedene Sorten zusammen zu vermahlen, da in den meisten Mühlen ein Einzelvermahlen der verschiedenen Getreidesorten und nachheriges Vermischen des Mehles, obwohl letzteres vortheilhafter, aus mehreren Gründen nicht angängig ist.

Um nun aber ein Zusammenvermahlen der verschiedenen Sorten noch mit Vortheil zu ermöglichen, ist es nöthig, die Reinigung und erste Schrotung der einzelnen Sorten nach einander vorzunehmen, um dieselben jeder Getreideart anzupassen. Bei der zweiten Schrotung ist es hingegen schon von Vortheil, wenn bereits alle Sorten untereinander vermischt sind, damit sich die Vor- und Nachtheile bei der Vermahlung der verschiedenen Weizenarten ausgleichen.

Denn seltener Weizen mahlt sich bekanntlich schwerer und ist das Abbeutungsverfahren dabei ein wenig unangenehm, während sich harter Weizen sehr leicht verarbeiten lässt und die Ausbeuteung bei denselben Gazeummern eine derartig kräftige ist, dass das Mehl zu grob und unsehmbar wird.

Ferner sind bei sehr milden Weizen Verstopfungen in den Speisewälzen, während der Zu- und Ablaufrollen oftmals nicht zu vermeiden, wobei sich bei Vermischung die Gegensätze zionlich ausgleichen lassen.

Um aber diese Vermischung ohne Arbeitskraft oder zusammengesetzte Maschinen zu ermöglichen, ist es nur nöthig, dass bei der Reinigung oder der ersten Schrotungen in einen Vorrathbehälter gearbeitet wird und können in diesem Falle, je nach dem verfügbaren Raum ganz bedeutende Posten zur Vermahlung gelangen; sobald nun der Posten vermischtständig ist, wird der Vorrathbehälter gezoogen und die Vermischung ist fertig.

Ogleich der Verfasser sich bewusst ist, mit Vorstehendem wenig Neues gesagt zu haben, sondern damit höchstens alle längstbewährte Regeln in Erinnerung gebracht hat, so glaubte derselbe doch manchem Müller einen kleinen Dienst zu erzeigen und würde sich im Interesse der Müller freuen, wenn der eine oder der andere Theil des oben Erläuterten auf fruchtbaren Boden fällt.

—Die Mühle.

TARIFARISCHES.

Lokaltarif der königlich ungarischen Staats-eisenbahnen. Die Direction der königlich ungarischen Staatsbahnen hat den am 1. Januar d. J. in Kraft gesetzten neuen reformirten Tarif für Eil- und Frachtgüter in deutscher Sprache

Hogy a régi henger a szilágép által kiszorított, annak a legfőbb oka azon körülményben keresendő, hogy sok malomipórnak nem tudott igazán jó hengert csinálni, mert dacára, hogy a henger olyan egyszerű, mégis készítésénél bizonyos fontos dolgokra ügyelni kell.

A szilágépekről általában még megjegyzendő, hogy annál a szartyengelyi tulajdonság gyorsasága elkerülendő, mert ezáltal a szilágőzet nagyon igénybe lép véve. Továbbá arra is kell ügyelni, hogy a szilágőpnek a szilág felső leve ellenelkédése, mert különben a selyemszövet mindig javításra fog szorulni; a gépnék legalább is vizsintelen kell állania vagy inkább a szilág felé előlök birta.

Hogy szép és fogós lisztet nagy mennyiségben nyerjünk, arra kell a szilágősnál ügyelni, hogy a darálás, törés és héjkiörítés termékei a viszonyoknak megfelelően választott finomabb likasú szilágőzetek szilágóssanak, a tisztá daráknak és dercézéknek pedig durvább számoknál kell áthaladniok s ezáltal helyes keverés mellett némekak a liszt lesz süthetőbb, hanem az őrsi eljárás is tetemesen megőrvíditetik.

A rozserőlésnél a héjakat, darákat és dercézeket együtt őrsöni nem ajánlatos, minthogy azonban a könnyű rozsercézéknek egyedül való őrsése nem minden esetben célszerű, jó, ha azokat a közepes számú darákkal együtt kezeljük, míg ellenben a durvább darák a héjaknál maradnak.

A gabonaőrésnél a süthetőség szempontjából rendszerint ajánlatos, hogy több fajtát együtt őrsöljünk, mert a legtöbb malomban nem vihető keresztül, hogy a különböző gabonafajtákat külön őrsöljék és azután keverjék, bár az határozottan előnyösebb.

Hogy a különböző fajtáknak együtt való őrsése mégis előnyös legyen, szükséges, hogy a tisztítás és első törés a különböző fajtáknak megfelelően külön végeztessek. A második törésnél már célszerű valamennyi fajtát keverve kezelni, hogy a különböző fajták megőrésénél felmerülő előnyök és hátrányok kiegyenlítessenek.

A puha gabona tudvalegleg nehezen őrsölhető és a pilló eljárás is csak tökéletlenül végzhető vele, míg ellenben a kemény búza igen könnyen feldolgozható és az ugyanazon likacsőségű szilágő mellett való pilló elő erőteljes, hogy a liszt nagyon durva és igénytelen kinezési lesz.

Nagyon puha gabona őrsésénél továbbá nem kerülhető el, hogy az etető-hengerek, valamint a fel- és levezető csövek gyakran bedugulnak, míg helyes keverésnél az ellenlétek kiegyenlítődnek.

Hogy a keverés külön munkaerő és összetett gépek használatát nélkül lehetőségek legyen, csak az kell, hogy a tisztítás és az első törés után az őrsemények egy közös tartályba kerüljenek és így esetben, a rendelkezésre álló térhez mérten, igen tetemes mennyiségű kerülhetnek őrsésre; mihiely a szükséges mennyiség megvan, a tartály elzáratik és a keverék készen van.

Bár a szerző jól tudja, hogy a fentiekben kevés újat mondott, hanem legfeljebb csak rigóta jónak bizonyult szabályokat hozott ismét emlékeztetére, mégis azt hiszi, hogy sok molnárnak jó szolgálatot tett és a molnárok érdekében nagyon őrsölnie, ha a fent elmondottak némely része termékeny talajra hullana.

—Die Mühle.

TARIFA-ÜGYEK.

A magyar királyi államvasutak helyi díjszabása. A magyar kir. államvasutak igazgatósága a január 1-én életbe lépett új gyors- és tehéru-tarifát német nyelven is kiadta

vor, denn nicht nur, dass beide weniger Kraft beanspruchen, dieselben sind auch viel zuverlässiger, weil einfacher konstruiert, schaffeln mehr, verbrauchen nicht soviel Gaze als die Sichtmaschinen, auch gibt es dabei nicht so viel Betriebsstörungen und unnötiges Mehl, und was die Hauptsache ist: Das Mehl wird bei richtig gewählter Gazeummengung ebenso schön als von einer Sichtmaschine.

Der Hauptgrund, warum der altbewährte Cylindur durch die Sichtmaschine verdrängt worden ist, liegt wohl hauptsächlich in den Umständen, dass viele Mühlenbauer nicht im Stande waren, einen wirklich guten Cylindur zu konstruieren, denn bei aller Einfachheit sind dabei doch einige wichtige Punkte zu beachten.

Ueber die Sichtmaschinen im Allgemeinen ist noch zu bemerken, dass bei denselben eine zu grosse Umdrehungszahl der Fägelmwelle zu vermeiden ist, da in diesem Falle die Gaze zu sehr angegriffen wird. Ferner ist auch darauf zu achten, dass die Sichtmaschine nach dem Aussteigen zu keine Steigung hat, da alsdann die Gaze auch fortwährend ausbreuchungsbedürftig sein wird, die Maschine muss mindestens abgeregelt stehen oder noch besser etwas Fall nach dem Aussteigen zu haben.

Um ein schönes, grüflches Mehl bei hoher Ausbeute zu erhalten, ist beim Sichtverfahren zu beobachten, dass die Erzeugnisse des Schrotens, Aufbüßens und Schaalenamahlens auf den Verhältnissen entsprechend feineren Gazeummengen geschichtet werden, während die reinen Griese und Dunste über grobe Nummern laufen müssen, dadurch wird nicht nur das Mehl, wenn auch vermischt, backfähiger, sondern die Vermahlung wird auch bedeutend verkürzt.

Bei der Roggenmüllerei, Schaalen, Griese und Dunste zusammen zu vermahlen, ist nicht empfehlenswerth, da sich aber die leichten Roggendünste allein auch unvortheilhaft verarbeiten lassen ist es empfehlenswerth, dieselben mit den mittleren Griesmengen vereint abzuziehen und alsdann stets zusammen zu vermahlen, während die gröberen Griese bei den Schaalen verbleiben.

Bei der Weizenmüllerei ist es im Interesse der Backfähigkeit zum größten Theile geboten, verschiedene Sorten zusammen zu vermahlen, da in den meisten Mühlen ein Einzelvermahlen der verschiedenen Getreidesorten und nachheriges Vermischen des Mehles, obwohl letzteres vortheilhafter, aus mehrfachen Gründen nicht angingig ist.

Um nun aber ein Zusammenvermahlen der verschiedenen Sorten noch mit Vortheil zu ermöglichen, ist es nöthig, die Reinigung und erste Schrotung der einzelnen Sorten nach einander vorzunehmen, um dieselben jeder Getreideart anzupassen. Bei der zweiten Schrotung ist es hingegen schon von Vortheil, wenn bereits alle Sorten untereinander vermischt sind, damit sich die Vor- und Nachtheile bei der Vermahlung der verschiedenen Weizenarten ausgleichen.

Denn *altler* Weizen mahlt sich bekanntlich schwer und ist das Abtheilungsverfahren dabei ein sehr unangenehmes, während sich harter Weizen sehr leicht verarbeiten lässt und die Ausbeute bei derselben Gazeummengung eine derartig kräftige ist, dass das Mehl zu groß und unscheinbar wird.

Ferner sind sich milden Weizen Versteifungen in den Speiseanlagen, sowie der Zu- und Ablaufrohren oftmals nicht zu vermeiden, während sich bei Vermischung die Gegensätze zueinander ausgleichen lassen.

Um aber diese Vermischung ohne Arbeitskraft oder zusammengesetzte Maschinen zu ermöglichen, ist es nur nöthig, dass bei der Reinigung oder der ersten Schrotungen in einem Vorrathsbehälter gearbeitet wird und können in diesem Falle, je nach dem verfügbaren Raume ganz bedenkliche Posten zur Vermahlung gelangen; sobald nun der Posten vollständig ist, wird der Vorrathsbehälter gezogen und die Vermischung ist fertig.

Obgleich der Verfasser sich bewusst ist, mit Vorstehendem wenig Neues gesagt zu haben, sondern damit höchstens alte langstehende Regeln in Erinnerung gebracht, hat so glaudt derselbe doch manchem Müller einen kleinen Dienst zu erzeihen und würde sich im Interesse der Müller fernem, wenn der eine oder der andere Theil des oben Erörterten auf fruchtbaren Boden fällt.

—Die Mühle.

TARIFARISCHES.

Lokaltarif der königlich ungarischen Staatsbahnen. Die Direction der königlich ungarischen Staatsbahnen hat den am 1. Januar d. J. in Kraft gesetzten neuen reformirten Tarif für Eil- und Frachtgüter in deutscher Sprache

ami annyiban kapóra jött, amennyiben (tudvalevőleg) éppen a rozstermékek szállításán nem tartózik az ebbeli kömnyű feladatokhoz, úgy hogy ezt méltán a szerkesztők működése próbákénekvé tekinthetjük.

Várakozásainkban, hogy a szita itt is kifűnően fog működni — így ir a nevezett lap —, nem csalódtunk. A rozse különböző termékei, dara, deréze és liszt, igen élesen választottak el egymástól — a kísérőnkben levő malomtulajdonos állítása szerint —, sokkal élesebben, mint ahogy ez az előbb alkalmazásban állott hengerrendszerrel eszközölhető volt. Altaláiban újabb időben mindinkább gyakoribb a sik-szitalók a rozstörésnél való alkalmazása; így pl. a vízázó gőzmalom-rezervényszerű Vározon és Krieser Gyula ur Szokácsán a felállítandó új malomnak számára a Hagenmacher Károly-féle szabadalmazott sik-szitalót adoptálták. Ezen malomnak ugyanazon gépekkel fölválva rozst- és buzatermékekkel fognak rostálni, ami egyszerűen a betéti keretek fölszerelése által eszközölhető.

Említtet kell itt még tennünk a Hagenmacher Károly-féle szabadalmazott sik-szitalónak eddig meg nem beszélt egy tulajdonságáról.

Hogy a gépek számára valamely malomban a tűz-veszélyesség csökken, ez alig zengett kétséget. Már pedig egy sik-szita atlag 4—5—6 hengert képes helyettesíteni és így már ezen okból is a sikszitalvó való felszerelés mellet kisebb a tűzveszély. De értesítünkre jutott egy eset, mely a tűzveszély csökkentését ezen gépnél világosan illusztrálja. Egy nagyobb, több sik-szitalvó fölszerelt malomban köztiz támadt. Ez utjárt a felhözön keresztül vette a sik-szitalóig, itt azonban — nyilván levegő hiányában — elaludt, anélkül, hogy a szitalk megsemmült volna. Ha a sik-szita helyén henger áll, úgy annak meggyaladása és az ezzel járó robbanás elkerülhetetlen lett volna; és ha megzondoljuk, a malom mily nagy százalékát posztiztíva évenként a tűz, akkor a tűzveszélynek így módon való alább szállítást éppen nem fogjuk kieselyíteni.

Amint értesültünk, a hatvani gőzmalom, mely szintén sik szitalvóval van fölszerelve és csak 300 q naponta két órára van berendezve, hónapok óta naponta 400 q-t öröl és ilyenformán az utolsó campagnet sokkal nagyobb mértékben tudja fölhasználni, mint azt hengerekkel tette volna. Ezen fokozódott termelés-képesség okait abban kell keresnünk, hogy a sik-szitalókkal, a szin jószágának megóvása mellett, sokkal tömöttebb és emellett minőségileg jobb, tehát siltsérese alkalmaznabb lisztet tudunk előállítani és ennek folyóan mennyiségileg is többsé nyújt-hatunk, mint a hengerekkel.

A sik-szitalók súlya idővel redukáltatott; jelenleg ezen redukció az eredeti súlynak egy harmadát teszi. Ezáltal a gép legkönnyebb és legnyugodtabb járása is biztosítva van. Azon számos és jelentékeny előnyökkel szemben, melyet a Hagenmacher Károly-féle sikszita nyújt, könnyen megérthetjük, hogy így iránylag rövid idő alatt ma már majdnem az összes európai államokban sikerrel alkalmazzzák, sőt azoknak nagyobb száma már a tengeren át is vette utját.

Új önműködő gabonamérleg. A nottinghami (Angolország) Trent Gas Engine Co. legutóbb egy új önműködő gabonamérleget, Simon R. szabadalma szerint, hozott kereskedésbe. Ezen tömören szerkesztett készülék külső alakjára nézve az ismeretes Chronos rendszerhez hasonlít, felállítása iránylag kis tért igényel, és ami a mérés pontosságát illeti, vele állítólág a legjobb eredményeket lehet elérni. Új benne az, hogy megöltés közben a tartója függélyes helyzetben marad. A megmérendő

Roggen zu prüfen, die umso willkommener war, als bekanntlich Roggen sehr schwierig zu sichten ist und die Absichtung von Roggengut als eine Art Prüfstein für die Maschine betrachtet werden kann.

Unsere Erwartungen — so äusserst sich das genannte Blatt —, dass der Plansichter auch hier auszuzeichnen leisten werde, sind nicht getäuscht worden. Schrote, Dunste und Mehle sind äusserst scharf sortirt, viel scharfer, versichert der uns begleitende Mühlenbesitzer, als es mit dem früher verwendeten Cylindersystem möglich war. Ueberhaupt scheint der Plansichter in neuester Zeit auch in der Roggenmüllerei stark Anklang zu finden; so haben z. B. auch die Waitzner Dampfmühl-Actien-gesellschaft in Waitzen und Herr Julius Krieser in Somokis für ihre neu zu errichtenden Mühlen Plansichter Patent Carl Hagenmacher adoptirt. In diesen Mühlen wird mit den gleichen Maschinen alternativ sowohl Roggen als Weizen gesichtet werden, wobei einfach die Einlegrahnen ausgewechselt werden.

Wir müssen hier noch eine bisher nicht besprochene Eigenschaft des Plansichters Patent Carl Hagenmacher erwähnen.

Dass mit der Zahl der Maschinen auch die Feuersgefahrlichkeit in einer Mühle abnimmt, dürfte ausser Zweifel sein. Nun ersetzt ein Stück Plansichter durchschnittlich 4 bis 5 grosse Cylinder und ist schon aus diesem Grunde bei einer Einrichtung mit Plansichtern die Feuersgefahr geringer. Es ist uns aber auch ein Fall zur Kenntniss gekommen, welcher die Verminderung der Feuersgefahr bei dieser Maschine deutlich illustirt. In einer bedeutenden, mit einer grösseren Anzahl von Plansichtern ausgestatteten Mühle war ein Steinfeuer entstanden. Dasselbe nahm seinen Weg durch den Aufzug bis zum Plansichter, in welchem dasselbe — wohl in Folge Luftmangels — jedoch ersticke, ohne dass die Siebe beschädigt wurden. Wäre an der Stelle des Plansichters ein Cylinder gestanden, so wäre dessen Entzündung und die damit verbundene Explosion unvermeidlich gewesen; und wenn nun bedenklich, weleli grosser Percentsatz von Mühlen jährlich durch Feuer zerstört wird, so ist die Verminderung der Feuersgefahr wohl auch der Beachtung werth.

Wie wir hören, mahlt die Hatvaner Dampfmühle, die ganz mit Plansichtern eingerichtet und nur auf eine Vermahlung von 300q Weizen angelegt ist, seit Monaten täglich volle 400q und konnte dadurch die letzte Campaigne in viel ausgiebiger Masse ausützen, als es mit Cylindern möglich gewesen wäre. Der Grund dieser erhöhten Productionsfähigkeit ist darin zu suchen, dass die Plansichter es gestatten, ohne Einbusse an Farbe ein bedeutend grüneres und dabei qualitativ besseres und backfähigeres Mehl zu erzeugen und in Folge dessen eine weit grössere Menge abzuschichten, als die Cylinder.

Das Gewicht der Plansichter ist successive und endgiltig um nahezu ein Drittel reducirt worden; hierdurch ist nun auch der leichteste und ruhigste Gang der Maschine gewährleistet. Bei den vielen und bedeutenden Vortheilen, die der Plansichter Patent Carl Hagenmacher bietet, ist es auch erklärlich, dass derselbe in verhältnissmässig so kurzer Zeit heute schon fast in allen Staaten Europas mit Erfolg eingeführt ist und sogar schon eine stattliche Anzahl seinen Weg über den Ocean gefunden hat.

Neue selbstthätige Getreidewaaage. Die Trent Gas Engine Comp. zu Nottingham in England hat jüngst eine neue selbstthätige Getreidewaaage, nach R. Simon's Patent, in den Handel gebracht. Diese compact gebaute Maschine ist der äusse-

gabona egy töleszeralaku esatorán keresztül addig ömlik, míg a felöntés legnagyobb része a tartót megtölti; rövid idővel a beállított suly elérésé előtt egy csapó önáműködő záródik, és a magvak ömlése teljesen csak vékony áramban meg végbe. Tölés közben a csapó saját sulya által zárja a kiömlési nyílást. Mihelyt a pontos suly el van érve, egy második csapó a beömlési nyílást teljesen elzárja, és egyuttal feloldja azt a szerkezetet, mely a tartót függőleges helyzetbe bírta. A tartó most néhány hüvelyknyre előre és befelé billenik, úgy, hogy a kiömlési nyílást záró csapó az állványra alkalmazott nyulványokba kapaszkodik, mialtál a csapó kinyílik. Kiürítés után a tartó nyomban visszatér függőleges helyzetbe. Lengése közben a tartó magával viszi a kiömlési csapot, kinyitja a beömlési nyílást elzáró csapot és a mérés eredményét egy mutatópontra följezti. A mérőlegrúd egyenlő karú és a mérleg minden részlete úgy elrendelt mint gyakorlati szempontból lehetőleg legelőkeltesebben van szerkesztve.

Egy új szítató-gép. Bucholz J. A. A. Londonban az utóbbi időben angol szabadalmat nyert egy újszerkezettű szítató-gépre. Egy nemre a síkszítának, amelynél azonban az ide-odamozgó mozgások elhárítva a szokásos szerkezetektől. Ezen gépet lényegében az jellemzi, hogy a szíták a szítatófelületre merőleges irányban mozognak, hogy tehát horizontális fekvésük mellett föl- és lefelé nem mozogtak végeznek. A szíták csoportokban egy állványban foglalattak, mely öntött vasból készült keretben nyugszik; ez utóbbi függőleges irányban Valaku vagy ehhez hasonló vezetőkben mozog és fűnn és lenn előltek rugókkal van megerősítve. A vezetők a gép főállványába vannak befektetve. A szíták hordó keret föl- és lefelé való mozgását egy excenter eszközök, melyek a hajlékerekre van alkalmazva. Az excenter elő sinen mozog, mely egyrészt a kerete alkalmazott vezetőkön föl- és lefelé csuszik, másrészt pedig a hajlékerek egy excentricus hasadékaiba belenyúlik, úgy, hogy a központküliség utja mindenkor tetszés szerint szabályozható. A gép működési módja és szerinte a következő: A szítárhoz kerül az excenter által előbb fölemeltek és az utóbbi e mellett egy alul alkalmazott rugó által munkájában támogatott; mihielyt a legmagasabb pont el van érve, egy fölül alkalmazott rugó jön működésbe, mely a keretet eredeti helyzetébe visszahajítja. A szítának folytonos föl- és lefelé való mozgása által eszközlötték az őrlési termények elválasztása; ezen termények a gép minden szítasora számára fölülről szállítatnak oda.

Szírtett levegő- és villamosított nemzetközi társaság. A lécei városi tanács és hat 9-en tárgyalták a szírtett levegő- és villamosított nemzetközi társaság ahheli kérelmét, hogy Bécs városának utcait kábeltek és vezető csövek elhelyezésére használhassa. Határozat nem hoztak még s előrelátólag csak jövő héten hoznak. A társaság, melynek székhelye Berlinben van, az őzmet a párisi mintára akarja berendezni és szervezni; s ha tere megvalósul, illetőleg, ha kérelmét teljesítik s az engedélyt megadják, úgy nagy változás fog a gép, különösen pedig az ipari üzemből bekövetkezni, mert a társaság minden, még a legkisebb iparosnak is lehetőleg fogja tenni, hogy a szírtett levegő cszójaira igen olcsón és tetszés szerint felhasználhassa. Bécsnel 45 évre kíván a társaság szerződést kölni, s esetleg a nyilvános órák és ütemlévek szerelését is átveszi.

KERESKEDELEM ÉS FORGALOM.

Magyar kereskedelmi társaság. Az újonnan alapított társaság igazgatóságának e hat 9-en tartott ülésen megállapította azokat az intézkedéseket, melyek a működésé minél előbb való megkezdéséhez szükségesek. E czélból szilobkötőri hivatású választott, melynek tagjai *Simonics* bárá enok, *Tschögl* Henrik alnók, *Lányi* László, *Schöszberger* Nádor bárá, *Gross* Ignác szita miniszer tanácsos, *Köhner* August, *Nádas* János igazgatóság

ren Form nach dem bekannten System Chronos etc. ähnlich, sie erfordert einen verhältnismässig kleinen Raum zur Aufstellung und in Bezug auf die Genauigkeit der Wägung sollen die besten Resultate erzielt werden. Neu ist, dass während der Füllung der Behälter in vertikaler Lage festgehalten wird. Das zu wägende Material läuft durch einen trichterförmigen Einlauf, bis der grösste Theil der Charge den Behälter füllt; kurz vor Erreichung des eingestellten Gewichtes schliesst sich eine Klappe und der Einlauf erfolgt nur mehr in einem dünnen Strome. Während der Füllung hält die Auslaufklappe durch ihr eigenes Gewicht die Auslauföffnung geschlossen. Sobald das genaue Gewicht erreicht ist, schliesst eine zweite Klappe die Einlauföffnung vollständig ab und löst gleichzeitig die den Behälter in vertikaler Lage festhaltende Vorrichtung. Dieser schwingt nun einige Zoll nach vorn und einwärts, so dass die Auslaufklappe an die Gestelle angebrachten Stopklappen stösst und der Auslauf geöffnet wird. Nach der Entleerung kehrt der Behälter sogleich wieder in die vertikale Lage zurück. Während der Schwingung nimmt der Behälter die Auslaufklappe mit, öffnet die Einlaufklappe und verzeichnet auf einem Zifferblatt die Wägung. Der Wangebalan ist gleicharmig und ist jedes Detail der Waage, sowohl in theoretischer als praktischer Beziehung so perfect als möglich ausgeführt.

Eine neue Sichtmaschine. J. A. A. Buchholz in London hat jüngst ein englisches Patent auf eine neuartige Sichtmaschine erhalten, die eine Art Flanör ist, jedoch mit einer anderen als der bisher gebräuchlichen hin- und hergehenden Bewegung vorstellt. Diese Maschine ist im Wesentlichen dadurch gekennzeichnet, dass die Siebe sich in einer zur Sichtfläche senkrechten Richtung bewegen, also bei horizontaler Lage eine Auf- und Abbewegung vollführen. Die Siebe sind in Serien in einem Gestell gelagert, welches in einem gusseisernen Rahmen ruht. Der sich in vertikaler Richtung in V-förmigen oder ähnlichen Führungen bewegt und oben und unten durch verstellbare Federn unterstützt wird. Die Führungen sind in dem Hauptgestell der Maschine gelagert. Die Auf- und Abbewegung des die Siebe tragenden Rahmens erfolgt durch ein Excenter, welches auf der Antriebswelle aufgesetzt ist. Das Excenter bewegt sich in einem Lager, welches einerseits in Führungen, die an den Rahmen befestigt sind, auf- und abgleitet und andererseits in einem excentrischen Schlitze der Antriebswelle eingreift, so dass der Weg der Excentrik jederzeit nach Wunsch geregelt werden kann. Die Wirkungsweise der Maschine ist demnach folgende: Der die Siebe tragende Rahmen wird durch das Excenter vorwärts gehoben und letzteres hiebei durch eine unten angebrachte Feder in seiner Arbeit unterstützt, sobald der höchste Punkt erreicht ist, kommt eine oben angeordnete Feder zur Wirkung und treibt den Rahmen in seine ursprüngliche Stellung zurück. Durch die continuirliche Auf- und Abbewegung der Siebe soll die Sichtung des Mahlgutes erfolgen, welches für jede Siebserie der Maschine von oben zugeführt wird.

Internationale Druckluft- und Elektrizitätsgesellschaft. Der Gemeinderath von Wien ging dieser Tage in die Berathung des Ansuchens der internationalen Druckluft- und Elektrizitätsgesellschaft in Berlin um Bewilligung der Benützung der städtischen Strassen in Wien zur Legung von Kabeln und Röhren ein. Ein Beschluß schloß erst nächsten Woche gefasst worden. Die Gesellschaft will den Betrieb nach Pariser Muster organisiren und dürfte dadurch eine grosse Umwälzung im maschinellen, namentlich aber im gewerblichen Betriebe eintreten, da es jedem, auch dem kleinsten Handwerker ermöglicht werden soll, die Druckluft seinen Zwecken gegen ein äusserst geringes Entgelt dienlich zu machen. Der Vertrag mit der Gemeinde soll auf 45 Jahre geschlossen werden. Die Gesellschaft will eventuell auch den Betrieb der öffentlichen Uhren und Schlagwerke übernehmen.

HANDEL und VERKEHR.

Ungarische Handelsgesellschaft. In der am 9-ten d. Nachmittags stattgefundenen Sitzung der Direktion dieses neu gegründeten Instituts wurden die Vorarbeiten getroffen, um ehestens die Thätigkeit aufnehmen zu können. Zu diesem Behufe wurde ein engeres Comité, bestehend aus dem Präsidenten Baron *Nikolics*, dem Vizepräsidenten *Henrich Tschögl* und den Direktionsmitgliedern *Leo Zipernitzky*, *Baron Ferdinand Schöszberger*, *Ministerial-*

lagok és *Schierer* Aladár miniszteri tanácsos. Vezérigazgatóknak *Egyel Pált* a párisi Dreyfus cég eddigi procuristáját választották meg, aki azelőtt az Azow-féle cég vezetője, most e cég londoni diszponse, szülőföldjére nézve magyar; mint delegált igazgató *Simon Jaques* fog mellette működni. Az új igazgató, akiről azt mondják, hogy a legnagyobb kereskedelmi piáczok nemkülönbén Kelet viszonvált nagyon jó ismeri, márczius 1-n foglalja el új állását; s akkor kezd az új intézet működését.

Gabona és Hefakivétel külföldre decemberben.
Az összes czikkék decemberi forgalma, mint különben ez időben minden évben meglehetősen korlátolt volt, s nem felelt meg a várakozásoknak, mert úgy a fogyasztók mint a termelők tartózkodó magatartást tanúsítottak, keülföldre, mely később nem következett be. A folyami hajózáis megszűntetése következtében a forgalom a tengerre és a vasutakra val utalva, de ezeken sem volt nagyobb, mint közönségesen lenni szokott, úgy hogy könnyen le lehetett honyoltani. Buzát, habsz kevesebbet, de rendszeren szállították Svájcba; a többi országokba való forgalom meglehetősen jelentéktelen volt. A hész kiviteli forgalma vala-mivel kedvezőtlene alakult, különösen Nagy-Britanniába, Braziliába és Franciaországba, noha ez sem volt olyan, mint az előző évi december havában. Mindezek után azt kell mondannak, hogy az idei kiviteli campagne nem elégtelt ki, reméljük azonban, hogy a konjunktúrát nemokkára javulni fog, mert a fogyasztó országokban uralkodó tartózkodásra végre is jobb keresetnek kell következnie; Magyarországon a jó kereskedelmi bázis késlelteti még minnig oly jelentékeny, hogy javult árviszonyok mellett az igények kielégíthetők.

Magyar termények kivitele Finnáé át decemberben. Fumóelő erre vonatkozólag írják: Kiviteli forgalomnak az előző hónapban meglehetősen korlátolt volt, s habár a forgalom nem hanyatlott el a normális szin alá, azért mégsem elégteltette ki távolról sem a várakozást. A főttermények egyikében sem mutatkozott a hozatal és elszállítás nagybővödése, úgy hogy az előző év decemberi forgalma kedvezőbb volt a mostannál. Leginkább a szilvakiviteli hanyatlott, melyről azt mondták, hogy majdnem teljesen pang. De a többi főbb kiviteli czikkék, például a dongák és egyéb fa kivitele is kisebb volt most a tavalyinál. A vasúton december 1-től 30-ig érkezett: 983 vagon liszt, 148 vagon árpa, 173 vagon buza, 73 vagon habsz, 14 vagon szilva, 282 vagon czukor. A nyugati kúlföldi kikötőkbe decemberben szállított: 56,136 mm. liszt (az előző évben 93,511 mm.), ebből mint 33,820 mm. Nagybritanniába, 12,960 mm. Franciaországba, 8508 mm. Portugáliába, 710 mm. Belgiumba; 2830 mm. buza (tavaly semmi) Olaszországba.

A külföldi nyugati kikötőkbe az egész évi kivitel következő volt:

	1890	1889
	m e t e r m á z s a	
Liszt	837,732	1,070,763
Buza	140,131	350,261

Egészben és nagyjában véve a kivitelitl mennyiségek kielégíthetnek ugyan, noha az arátás után a termények sokkal nagyobbak voltak. Különös, hogy épen a két utolsó hónap, november és december, volt olyan kedvezetlen, de reméljük, hogy a forgalom már januárban sokan elönléhes lesz.

Az osztrák-magyar bankmöglegzárata az 1890. évről az összes kiadások (regie, adók stb.) levonása után 8,007,043 ftl 56 kr., tiszta jövedelmét mutat fel. Ebből a részvényesek mindenképp a bank-alapzabályok 102. czikke értelmében a befizetett 90 millió forint részvételöknek 1/4-ét, azaz 4,500,000 forint illel, a fennmaradó 3,507,043 ftl 56 król 4/5-ét, azaz 140,281 ftl 74 kr. a nyugdíj-alapoz csatlolták, s így marad még 3,063,761 forint 82 krajczár. — Ebből a részvényesek az osztalékok kiegészítése végett a befizetett részvényükre 7 százalékosra további 2% illel meg, a mi 1,800,000 ftlnak felel meg. Az így fennmaradó 1,566,761 ftl 82 krajczár öszszeknek egyik fele a részvényeseknek kiegészítő osztalékokhoz hozzáadandó, a másik fele pedig a két állam javára esik. Ekkép a részvényekre mint 7 1/2%-os osztalék 1,200,000 ftl, további 796,888 ftl 78 kr. (idezárt) mintosa a múlt évi nyereségből még kiszaltatott 13,067 ftl 80 kr.)

rath *Grünzstein*, August *Kohner*, Jacques *Simon* és Ministerial-rath *Schierer*, gewählt. Nach geschäftsführenden Direktor wurde Herr Paul *Eygel*, bisheriger Prokurist in Paris, Director in Paris, Leiter der Azow'schen Filiale, jetzt Disponent dieses Hauses in London, ein Lingar von Geburt, ernannt und denselben als delegierter Direktor Herr Jacques *Simon* an die Seite gestellt. Der neuerwählte Direktor, welchem der Vorstand der Direction in London mit der Verhältnissen der grössten Handelsplätze, sowie mit denen des Orients gründlich vertraut ist, wird am 1. März seine Stelle antreten und zum selben Termin soll das Institut aktiviert werden.

Cerealien- und Mehlverkehr von Deutschland nach westlichem Auslande im December. Der Verkehr in allen Artíkeln war im Vormonate, wie übrígens alljährlich um diese Geschäfteperiode, ziemlich beschränkt und erfüllte nicht die gefohgen Erwartungen, da sowohl der Consum als auch die Production eine zuwärtende Haltung beobachteten in Anbóhung eines Aufschwunges, der später nicht ausbleiben kann. Durch die Schliessung der Flussschiffahrt ist der Bahntransport und Seeweg allein praticabel, doch auch auf diesen fand keine andere, als die normale Bewegung statt, die regelmässig abgewickelt werden konnte. In Weizen fanden regelmässig, wenn auch beschränkte Abfuhren nach der Schweiz statt; nach den übrigen Ländern war der Verkehr ziemlich belanglos. Besser gestallten sich die Ausfuhrverhältnisse in Mehl, namentlich nach Grossbritannien, Frankreich und Brasilien, obgleich auch hier sich ein Ausfall gegen die gleiche Periode des Vorjahres ergab. Nach alledem schliesst die diesjährige Exportcampagne unter wenig befriedigenden Verhältnissen; hoffentlich ändert sich bald die Conjunctur zum Besseren, da die absolute Zurückhaltung in den Consumländern einer regeren Nachfrage schliesslich weichen muss und die in Ungarn noch bestehenden Vorráthe an Cerealien in guter Mercantillweise noch immerhin so bedeutend sind, als bei besseren Preisverhältnissen den grösseren Anforderungen genügen zu können.

Export ungarischer Produkte über Finnne im December. Aus Finne wird darüber berichtet: Die Exportbewegung in unserem Hafen war im Vormonate ziemlich eng begrenzt, und wenn auch der Verkehr nicht ganz so lebhaft war, als die normale Ziffer sank, so gestallte sich derselbe doch sehr unbefriedigend. In keinem der Hauptprodukte zeigt sich eine stärkere Zu- und Abfuhr, so dass der December selbst gegen den gleichen Monat des Vorjahres zurückbleibt. Den stärksten Anstoss hatten Pfáunen, in welchem Artíkel leider der Verkehr fast gánzlich stockt. Dagegen ist der Transit an Rohzucker zu Raffinierzwecken nach Italien namhaft geworden. Auch in den sonstigen Massenprodukten wie Schmitl- und Fasholz bleibt das Resultat hinter den Vorjahre zurück. Die Zufuhren mittelst Bahn betragen von 1. his 30.: 983 Waggons Mehl, 148 Waggons Gerste, 173 Waggons Weizen, 73 Waggons Faiseln, 14 Waggons Pfáunen, 282 Waggons Zucker. Nach den westlichen Auslandslandungen wurden im December verladen: 56,136 Mtr. Mehl (gegen 93,511 Mtr. im Vorjahre), wovon 33,820 Mtr. nach Grossbritannien, 12,960 Mtr. nach Frankreich, 8508 Mtr. nach Portugal, 710 Mtr. nach Belgien; 2830 Mtr. Weizen (im Vorjahre nichts) nach Italien. Die Gesamtausfuhr nach den westlichen Auslandslandungen betrug innerhalb des Jahres:

	1890	1889
Mehlzentrner	1,070,763	1,470,763
an Weizen	140,131	350,261

Im Grosse und ganzen können die erzielten Exportmengen befriedigen, obson die Hoffnungen nach der neuen Ernte viel mehr erwarten lassen. Gerade die letzten zwei Monate November und December blieben stark zurück, doch ist Hoffnung vorhanden, dass bereits im Januar eine lebhaftere Verkehrsthatigkeit stattfinden werde.

Der Bilanzabschluss der österreichisch-ungarischen Bank für das Jahr 1890 ergibt obzichtig die eingezahlten (Regie, Steuer etc.) ein reines Jahresertragniss von 8,007,043 ftl 56 kr. Hievon gebühren den Actionären gemäss Artikel 102 der Bankstatuten zunächst 5 Percent des eingezahlten Actien Capitals von 90 Millionen Gulden, d. i. 4,500,000 ftl, von dem verbleibenden Betrage per 3,507,043 ftl 56 kr. wird dem Pensionsfond eine Quote von 4 Percent zugewiesen mit 140,281 ftl 74 kr., wonach noch erübriget 3,063,761 ftl 82 kr., der Actionären gebühren ferner zur Ergänzung der Dividende 7 Percent des eingezahlten Actien Capitals weitere 2 Percent, daher 1,800,000 ftl. Von dem Reste per 1,566,761 ftl 82 kr. ist die Hälfte der an die Actionäre zu verteilende Dividende zuzurechnen, die andere Hälfte fällt den beiden Staatsverwaltungen zu. Demnach gebührt für die Actionäre als 7percentige Dividende 6,300,000 ftl, ferner dem Vorjahre pro 13,507 ftl 87 kr. 796,888 ftl 78 kr., zusammen 7,096,888 ftl 78 kr. Die Dividende für das Jahr 1890 betragt somit per Aktie 47 ftl 80 kr., oder 7.88 Percent des eingezahlten

összean 7.096.888 fét 88 kr. jut. Az 1890. évre eső osztalék e szerint részvényenként 47 fét 30 kr-ra (a kifizetett tőke 7.88* -ára) jut, szemben a múlt évi 43 fét 50 kr. osztalékkal (71* -ra). Az 1890. II. felévi szelvény, hátralevő osztalék gyanánt 32 fét 30 kr. jut, mely összeg a megelőzők a I. évi február 3-ára egybehalmozott közgyűlés által fog kifizetésre kerülni. — A kétállam nyereségyrészesedése összege — a melyből 70% — az osztrák, 30% a magyar államkormányzatot illeti — az 1890. évre 783.380 fét 91 kr. tesz; és így ezen összeg, valamint a bank-alapelvek 84, ezikké értelemben a bank által az 1890. évre levonandó 5*, bankjegyző vagyis 49.652 fét 74 kr. a fűgő államadással részleges förtékesítésre fog fordítani, a mely ezáltal 78.170.061 fét 68 kr-ra eszikken.

A magyar kivételnek az **Adria** magyar tengeri hajózási társaság által felt szolgáltatások a P. L. L. igen nagy elismeréssel nyilatkozik az 1890. évről szöve közgazdasági visszapillantásban. Ezek szerint az **Adria** helyes szervezete alapján, jelentékeny szolgáltatásokat teljesített, uoha s factuó legentri fogalomban az üzleti conjuncturak nem tartoztak a különösen kedvezők közé. E társaság mindinkább consolidálódik, a mi annál fnyvelemelőbb, mert üzleti tevékenysége oly időszkába esik, a melyben más tengeri hajózási vállalatok a jelentékeny állami subventiók dacára nehéz küzdelem folytatnak a létért. Az **Adria** mindig olyan vállalatnak bizonyult, melyet a nyugati külföld irányuló kivétel fenntartásának érdekében nélkülözni nem lehet, mert igen alban az irányban fejleszt a leghasznosabb szolgáltatást, a melyben kivételnek leginkább fejlődött. A helyes igazgatás mellett bizonyít az, hogy az **Adria** közeleltészeit a legkedvezőtlenebb viszonyok között is mindig pontosan teljesíti. Ezon képességet pedig semmi sem bizonyíthatja jobban, mint az, hogy brazilai hajózárral rendszer fenntartja, uoha a subventio, melyet ezért kap, hátról sem felel meg a teljesített szolgáltatások. Az osztrák kormány az osztrák-magyar Lloydot, mely hátszofra nagyobb subventiókat részesül minden szerződéseszerít után — rendkívüli kedvezményben részesítette, a mennyiben megengedte neki, hogy brazilai hajózárral az az időszkára teze, a midőn a kölcsönös forgalom a legjobb finanszírozás eredményt hozhatja, míg ellenben az **Adria** a fezt jelzett eszköz állami subventio mellett hajózárral a legkedvezőtlenebb évszákban is rendszer fenntartja s e folytonosság következtében a magyar termények jelentékeny kivételét hajtathatós támogatja. Minthogy azonban a veseony viszonyok újabb időben ebben az irányban rosszabbá fordultak az által, hogy más vállalatok is inditának esetleg Triestből hajókat s az által, hogy az osztrák-magyar Lloyd Triestet és Braziliát közt most már havonként rendszer fog közeleltetni egy-egy hajót, nemcsakra be fog közeleltetni az az idő, a melyben az illetékes közeleltet komolyan kell foglalkozni azaz a kérdésel, vajjon fenntartandó-e a hunei magyar kivétel s ha igen, meg az egyedül megengedhető magyar tengeri hajózási társaságunk meg kell adni a lehetőséget arra, hogy a költséges hajózárral fenntartassa. Az **Adria** létszállítását, melyet Fiume és a külföldi nyugati kikötők közt közvérteli, a következő táblázat mutatja.

Lloyd-forgalom:	
11.922 L.	11.731 L. ellenben
Spanyolország	
135 L.	413 L. ellenben
Portugália	
5.835 L.	2.432 L. ellenben
Nagy-Britannia	
46.705 L.	69.747 L. ellenben
Brazília	
7.772 L.	9.352 L. ellenben
Egyéb országok	
1.204 L.	1.709 L. ellenben
Összesen	
73.573 L.	95.564 L. ellenben

Műmalom-részvénnytársaság, a magyar Ipar- és kereskedelmi bank részvénnytársaság közreműködésé mellett, az azelőtt a Schlosser K. L. törökösök tulajdonát képező Back-féle műmalom- és árpadarag- és ma részvénnytársaság alakult. A társaság és vidékére oly fontos közgazdasági alakult fejlesztését és átalakítását az idevaló érdekességé élnék rokonszenvvel fogadja. A társaság elsőnöke Andrássy Mórok gróf választották meg.

Új váaukormányzat Spanyolországban. A franciaudalomnyomtatás elsőnökének, Molin J. urnak, a kereskedelmi miniszterhez intézett azon távirati tudósítására, hogy Spanyolország a bevittelt váuot gabonaméteik és liszlekre janár

Actienpapieren gegen 43 II. 50 kr. oder 71/2 Prozent im Vorjahre. Auf den Coupon für das II. Semester 1890 entfällt als Restdividende der Betrag von 32 II. 30 kr., welcher nach Genehmigung der Bilanz durch die für den 3. Februar d. J. einberufene Generalversammlung zur Auszahlung gelangen wird. Der Gewinnanteil der beiden Staatsverwaltungen, von welchem 70 Prozent der österreichischen, 30 Prozent der ungarischen Staatsverwaltung zugute kommen, beträgt für das Jahr 1890 783.380 Kr. 91 kr. Dieser Betrag, sowie die geuissat 84 der Banknoten, von der Bank für das Jahr 1890 zu entrichtende 5perzentige Notensteuer von 49.652 II. 74 kr. werden zur theilweisen Tilgung der Darlehensschuld des Staates verwendet, welche sich hiernach auf 78.170.061 II. 68 kr. herabmindert.

Die Leistungen der ung. Seeschiffahrts-Gesellschaft **Adria** für den ungarischen Export finden im P. L. L. (Rückblick auf die Volkswirtschaft im Jahre 1890) eine sehr bedeutende Anerkennung, im Sinne welcher die **Adria** in ihrer richtigen Organisation bedeutende Leistungen vollführte, obsonden die geschäftlichen Conjecturen im maritimen Verkehr des Vorjahres im Allgemeinen keine besonders günstigen waren. Diese Gesellschaft consolidirt sich immer mehr, was höher anzuschlagen ist, als deren Betrieb in eine Zeitperiode fällt, wo andere Seeschiffahrts-Unternehmungen, trotz ziemlich grosserer Staatssubvention, einen harten Kampf um die Existenz führen. Die **Adria** hat sich stets als eine unentbehrliche Stütze für die Aufrechterhaltung unseres Exports nach den westlichen Auslandsgebieten (d. i. denjenigen, woinin das grösste Interesse und Extensionsmöglichkeit vorhanden ist) erwiesen. Es zeugt für die verständige Leitung, dass trotz schwieriger Umstände und mancher Lasten die **Adria** ihren Verpflichtungen pünktlich nachzukommen in der Lage ist. Aus diese Gewisse für die Leistungsfähigkeit ist die ununterbrochene Aufrechterhaltung der Fahrten nach Brasilien, bei welchen die gewährte Subvention ein Aequivalent für die Gegenleistung entfernt nicht bietet. Dem Oesterreichisch-ungarischen Lloyd mit einer mehr als sechsfach höheren Beitragsleistung — bei jeder vertragsmässigen Fahrt — ist seitens der österreichischen Regierung die grosse Erleichterung gewährt worden, seine sechs Fahrten nach Brasilien auf jene Zeitperiode zu beschränken, wo der Wechselverkehr die besten finanziellen Erfolge sicherstellt, während die **Adria** bei der obengedauteten gering bemessenen staatlichen Beitragsleistung ihre Fahrten auch während der geschäftlich ungünstigen Jahreszeit regelmässig aufrecht erhält, während diese Conditien für die ausnehmende Ausfuhr ungarischer Producte einen schätzenswerthen Rückhalt bietet. Da sich aber die Concurrenzverhältnisse in dieser Relation meistentens auch durch die Einschlebung von Eventalfahrten fremder Unternehmungen ab Triest fortwährend verschärfen, ausserdem die Vermehrung der Fahrten des Oesterreichisch-ungarischen Lloyd auf regelmässige monatliche Touren zwischen Triest und Brasilien angestrebt wird, so wird in nicht ferne Zeit auf die massgebenden Kreise die Frage herabtreten, ob man den ungarischen Export über Fiume zu erhalten gedankt, in welchem Falle der allen verlässlichen ungarischen Seeschiffahrts-Gesellschaft die Möglichkeit gelohen werden muss, die kostspieligen Fahrten auch aufrechterhalten zu können. Ueber die Leistungen der **Adria** im maritimen Verkehr zwischen Fiume und den westlichen Auslandsgebieten speciell bezüglich des Mehilverkehres geben folgende Daten Aufschluss:

Mehilverkehr:	
11.922 Tonnen gegen	11.731 Tonnen
Frankreich	
Spanien	413 Tonnen
Portugal	
5.835 Tonnen gegen	2.432 Tonnen
Grossbritannien	
46.705 Tonnen gegen	69.747 Tonnen
Brasilien	
7.772 Tonnen gegen	9.352 Tonnen
Diversi	
1.204 Tonnen gegen	1.709 Tonnen
73.573 Tonnen gegen	95.564 Tonnen
Total:	

daher muss 21.991 Tonnen 95.564 Tonnen

Kunstmalen-Actien-Gesellschaft. Durch Mitwirkung der ung. Gewerbe- und Handelsbank-Actien-Gesellschaft ist die vermals E. K. Schlosser's Erben gehörige Back'sche Kunstmal- und Rollgerstefabrik an eine Actien-Gesellschaft übergegangen. Die Entwicklung und Umwandlung dieser, für die Stadt Rosny (Rossum) und Umgebung so wichtigen, sehr blühenden industriellen Unternehmung, welche die hiesigen Interessirten mit lebhafter Sympathie aufgenommen, zum Präsidenten der Gesellschaft ist Herr Graf Emanuel Andrássy gewählt worden.

Neues Zollregime in Spanien. Auf eine von

hó 1-től felemeli szándékozik, a miniszter diplomatiai úton lépéseket tett oly halasztás kikészítésére, mely lehetővé teszi a már megkötött szállítási szerződések lebonyolítását, mert máskülönben nagy magánédelem volna az veszélyeztetve. Ezen lépések eredményéről még miem örester.

Egy csatorna építésére Budapest és Szeged, valamint Szabadka és Kula között az illető magyar minisztereknek által Massalsky párisi mértéknek egy évre előmunkálati engedély adott. Ezen csatorna a Dunát köté össze a Tiszával és Budapestről Keskemenétől Szegedre, másrészt Szabadkáról Kulig vezetne. Ha ezen vonalak létre jönnek, akkor egymás között — vagy Szeged vagy pedig Baja irányában — lesznek összeköttetésbe hozandók. Egy új csatornának kiépítésére már a hatvanas években merült fel az első terv, és azóta folyton kedvező óhaját képezte azon vizsgálókvidékkel való felbirtokosoknak, kik ezen csatorna segítségével nagyszámú öntözőseket vihetnének keresztül.

Monarchiának és Oszlarszág között kötött kecskedelmi szerződés a felmondási időre nézve a másodszáttal, hogy az esetben, ha a felmondás f. év december 31-ig meg nem történik, a szerződés 1897. év végéig érvényben marad.

Bradstreets utolsó tudósítása a látható buza- és kukorica-készletekről a keleti Rocky Mountains mintegy 10 árúhelyen — mely majdnem az összes készletet magában foglalja — a következőképp nyújtja. A készlet volt:

	Buza	Kukorica
	bush.	bush.
1890. decz. 27.	46,400,000	4,700,000
1890. decz. 20.	45,000,000	4,000,000
1890. decz. 13.	45,321,000	3,793,000
1890. decz. 6.	44,730,000	4,348,000
1890. decz. 29.	44,843,000	5,218,000
1890. decz. 22.	44,745,000	6,543,000
1890. decz. 15.	43,805,000	8,177,000
1890. decz. 8.	41,304,000	8,391,000
1890. decz. 1.	37,938,000	10,014,000
1889. decz. 28.	54,227,000	15,467,000
1889. jan. 1.	52,736,000	12,180,879
1888. jan. 1.	73,824,000	36,930,000
1887. jan. 1.	87,532,000	46,288,000
1886. jan. 1.	69,784,000	8,867,000

A liverpooli gabonátörszék ez évi január 1-én a tőzsde-szokványok 7-ik szákszának e pontját következőképen változtatta meg: Minden szerződés határidőre való kötés, mely rakodásra és szállításra vonatkozik, ha a szerződés-felek a tőzsde-ülsőletnek tagjai, a szerződés, vagy kötés egész tartalma alatt a Clearing-house-nak a szerződés megkötésekor érvényes határidőjait alá tartoznak, de ez a határidő nem vonatkozik olyan vételre, eladásra és szerződésekre, melyek a tőzsde elnöke által megállapított tőzsdei időn kívül létrejöttek. Ezen időbeli korlátozás azonban csak a kaliforniai buza és amerikai korpa vonatkozik. Ezekre vonatkozólag a következő órák állapotátanak meg: d. e. 10 órától d. u. 5 óráig. szombatot kivéve, midőn az üzleti idő csak d. e. 10 órától d. u. 1 óráig tart.

Präsident des französischen Mühlensyndikats Herrn J. Moulin an den Handelsminister gerichtete telegraphische Verständigung, dass Spanien vom 1. Januar ab die Einfuhrzölle auf Cerealien und Mehle zu erhöhen beabsichtigt, hat der Minister diplomatische Schritte gethan, um einen Aufschub zu erlangen, welcher die Ausführung der abgeschlossenen Lieferverträge ermöglicht, weil sonst grosse Privatinteressen gefährdet sind. Ueber den Erfolg dieser Schritte ist noch nichts bekannt.

Für den Bau eines Canals zwischen Budapest und Szeged sowie zwischen Theresopol und Kula wurde dem Ingenieur Massalsky in Paris von den beteiligten ungarischen Ministerien die Vorconcession für die Dauer eines Jahres erteilt. Dieser Canal soll eine Verbindung zwischen der Donau und der Theiss herstellen und wird von Budapest aus über Keesmet nach Szeged und andererseits zwischen Theresopol und Kula projectirt. Wenn diese beiden Strecken zu Stande kommen, so sollen dieselben untereinander entweder in der Richtung nach Szeged oder nach Baja in Verbindung gebracht werden. Das erste Project zur Ausföhrung eines solchen Canals ist bereits in den Sechziger-Jahren aufgelaucht, und das Zustandekommen desselben bildete seither einen Lieblingswunsch der Grundbesitzer jener wasserarmen Gegenden, welche mit Hilfe des Canals große angelegte Bewässerungen durchführen könnten.

Der Handelsvertrag anseiner Monarchie mit Italien wurde bezüglich des Kündigungstermins dahin abgemacht, dass, falls die Kündigung nicht am 31. December d. J. erfolgen sollte, der Vertrag bis Ende 1897 in Kraft zu verbleiben habe.

Bradstreets letzter Bericht über die eckthbaren Weizen- und Maisvorräthe an ca. 100 Stapelplätzen im Osten der Rocky Mountains, welche so ziemlich die Gesamtstockts umfassen, gibt folgendes Bild. Es betragen die Vorräthe an:

	Weizen	Maiss
	Bush.	Bush.
27. Dec. 1890	46,400,000	4,700,000
20. Dec. 1890	45,000,000	4,000,000
13. Dec. 1890	45,321,000	3,793,000
6. Dec. 1890	44,730,000	4,348,000
29. Nov. 1890	44,843,000	5,218,000
22. Nov. 1890	44,745,000	6,543,000
15. Nov. 1890	43,805,000	8,177,000
8. Nov. 1890	41,304,000	8,391,000
1. Nov. 1890	37,938,000	10,014,000
28. Dec. 1889	54,227,000	15,467,000
1. Jan. 1889	52,736,000	12,180,879
1. Jan. 1888	73,824,000	36,930,000
1. Jan. 1887	87,532,000	46,288,000
1. Jan. 1886	69,784,000	8,867,000

Die Liverpooler Getreidebörse hat folgende Aenderungen der Börse-Usancen, Article 7 der Section c des Règlementes, mit 1. Januar d. J. in Kraft treten lassen, beschlossen: Alle Verträge: Terminschüsse, Verschiffung und Lieferung betreffend, sollen, wenn die abschließenden Mitglieder der Börsevereinigung sind, durch die ganze Zeit der Vertragsdauer den zur Zeit der Verträge oder Geschäftsbeschlusses in Kraft stehenden Bestimmungen sich nicht auf Käufe, Verkäufe und Verträge beziehen und anwenden lassen, welche ausserhalb der vom Börsevorstande bestimmten Geschäftszeit zum Abschluss gelangt sind. Diese Zeitbeschränkung findet jedoch keine Anwendung auf Schüsse in Californischem Weizen und Amerikanischem Maiss. Für Verträge in diesen Provinzen gelten als Geschäftszeit die Stunden von 1 Uhr Vm. bis 5 Uhr Nm., mit Ausnahme von Samstag, wo die Geschäftszeit bis auf die Stunden von 10 Uhr Vm. bis 1 Uhr Nm. beschränkt ist.

Säcke!

Alle Gattungen Jutesäcke für Mehl, Kleie, Getreide etc., liefert zu billigsten Fabrikpreisen die

Erste Oesterreichische Jute-Spinnerei & Weberei WIEN 1. Maria Theresienstrasse Nr. 22.

Fabrik in: Neupest bei Budapest tägliche Erzeugung 32,000 Sack- und Packerstoffe

Flörsdorf bei Wien 26,000 Sack- und Packerstoffe

Simmering 22,000 Sack- und Packerstoffe

in Summa täglich 80.000 Sack- und Packerstoffe.

Alle Correspondenzen an das Centralbureau in Wien. Telegramm-Adresse: **ERSTE Jutespinnerei Wien.**

PATENTE

LUDWIG v. BENEDEK & Co.

Patent-Bureau BUDAPEST, Muzeum-körút Nr. 10.

Mittelst Circular-Erlasses Z. 23324/86 des k. u. k. ung. Handelsministeriums dem Vertrauen der Erfinder empfohlen.

Jährlich über 500 Patent-Erwirkungen.

INSERATE

für den

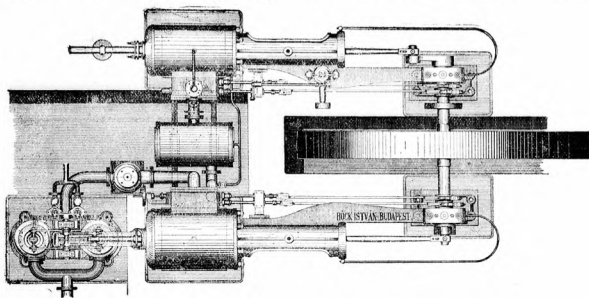
„Magyar Molnár — Ungarischer Müller“

welchen aufgenommen in der Administration

Budapest V., ker., Erzébet-tér 19. szám,

wo auch die näheren Bedingungen bekannt gegeben werden.

Röck István Budapest, soroksári-utca 24. sz.

Készít :

COMPOUND és maganyomású, fekvő és álló gőzgépeket bármily nagyságban, a legújabb módszer szerint, lapjögépek gőmozogonyokat, — Compound vagy maganyomású géppel és kúhzható esőves kazánal. Továbbá mindenféle Cornwall-szerkezetű sima fűtőcsöves, forralós heperged, széthúzható forrócsöves és főleg hullámlémez fűtőcsövű gőzkazánokat, gőszivattyúkat és berendez teljes gőzmalmokat. — COMPOUND gőzgépek hullámlémez kazánal kombinálva fűtőanyag-megtakarításra és tartósságra nézve a legelőnyösebb berendezést képezik. Egyedül jogosított előrusítja a LEONORD és ELLIS newyorki gyárából származó valódi amerikai „VALVOLINE” gőzhengerkő-előruinak.

ANT. OETL'SCHE

Eisengießerei u. Maschinenfabrik

HAVEL & DÜMMERLING

Budapest, VII., Bethien-tér 4

empfehlte ihre Erzeugnisse, insbesondere:

Bau- u. Maschinenguss

nach eigenen Modellen oder Zeichnungen,
technische Einrichtungen,
Transmissionen, Röhren

und sonstige Eisen-Constructionen.

Zeichnungen und Kostenvoranschläge gratis und franco.

REDLICH, OHRENSTEIN & SPITZER

Budapest, Academiegasse 9.

Beosin, Post Peterwarden.

Fabrik für Mühlesteine aus serbischem Süßquarz, empfehlen ihre Mühlesteine, die auf der Land- und Forstwirtschaftlichen Ausstellung in Wien 1890 mit der höchsten Auszeichnung, dem Ehrendiplome prämiert wurden, sowohl für Fein- als auch für Hartmühlereien. Gefällige Anfragen entweder direct, oder bei der General-Vertretung für Ungarn, der Firma **Gettner & Rausch** in Budapest.

Michael Barthel & Co.

(Gegr. 1781.) Barthel's Original (Gegr. 1781.)

CARBOLINEUM

bestbewährter, billigster Anstrich für Holz, schützt dauernd Magazine, Schuppen, Zäune, Thore, Brückengeländer, Mühlen und Wehranlagen, Wassergerinne, Wägen, Schlechtelichter, Fassböden etc. gegen Fäulnis u. Schwamm. Verstopfung und Insecten, vertreibt selbst die heftigste Farbe und 3-4fache Dauer. Qualität garantirt unübertroffen 1 Kilo genügt auf 5-6 Quadratmeter. — Prospect frei. — 5 Ko. Probepostcolli fl. 1.50, 100 Kg. fl. 16.- ab Wien.

Michael Barthel & Co.

WIEN, X., Keptergasse 20.

Michael Barthel & Co.

Sodronyszöveteket

malmok számára, elismert kitünő kivitelben, mindefele minőség, szembőség és erősségeiben készít és ajánl

Kollerich Pál és fia

esés, és kir. udv. szállítók

és magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaire-gyára

Budapest, IV. Ferencz-József-rakpart 21. sz.

Dajfours és Társas gyárából eredő valódi svájci list- és dara-selymek leírásig forrártára.

ISRAEL TESTVÉREK

malomépítéset, malomkő- és gégyárak
Wien, Währing, Herrengasse 9-13.

Kitüntetve a legmagasb díjakkal több mint 40 kiállításon.

Kivétel a continens minden államaiba, Amerikába és Afrikába.

Átveszik és elváltják malomkő, kőes, roz- és árgyárak építéset és átalakítást vizikerekre, turbinákra vagy gőzüzemre a legújabb rendszerek és a legmesszebb menő jólállás mellett.

Egyedüli szállító a fényesen bevált kristály-kova-malom-köveknek önmukodó szellőztetéssel, Heller szabadalma.

Nagy, 200 oldalas, gazdagon illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve küldetik.

GEBRÜDER ISRAEL

Mühlenbau-Anstalt, Mühlestein. Maschinenfabrik
Wien, Währing, Herrengasse 9-13.

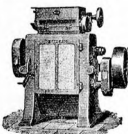
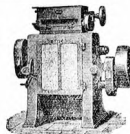
Auszeichnung u. den höchsten Medallen auf mehr als 40 beschickten Ausstellungen

Export nach allen Staaten des Continents, Amerika und Afrika.

Übernehmen die vollständige Ausführung von Neubauten und Reconstructionen von Mühlen, Hirse-, Reis- und Graupenfabriken mit Wasserrad-, Turbinen- oder Dampftrieb nach den neuesten Systemen und den weitgehendsten Garantien.

Ausschließliche Lieferanten der glänzend bewährten Krystall-Quarz-Mühlsteine mit Selbstventilation, Patent Heller.

 Grosser, über 200 Seiten starker, reich illustrirter Catalog wird franco und gratis gesandt.

G. DAVERIO**ZÜRICH (SCHWEIZ).****MALOMÉPÍTÉSI TELEP**

kettős-, hármas- és négyes hengerszékek
gabonatisztításra szolgáló gépek
szitagépek, dara- és derczetisztító gépek
stb. stb.

Diszokmány a nemzetközi malomparkiállításokon:
Párisban 1885, Augsburgban 1886, Milanóban 1887.

Legnagyobb kitüntetések a nemzetközi kiállításokon:
Párisban 1878, Sidneyben 1879, Melbourne 1881,
Zürichben 1883, Odessában 1884, Párisban 1886,
Barcelonaiban 1888, Párisban 1889.

BIZONYÍTVÁNY:
Budapest, 1889. december 18.

Daverio G. unaké, Zürich.

.....Folyó hó 13-án kelt h. sorai folytán örömmel szolgál kijelentéssel, hogy az Ön által szállított hengerszék működésével minden tekintetben a legteljesebben megvagyok elégedve.

Haggenmacher Henrik

MÜHLENBAU-ANSTALT

Zwei-, Drei- und Vierwalzenstühlen
Maschinen für Getreideputzereien
Sichtmaschinen, Gries- u. Dunstputzmaschinen
etc. etc.

Ehrendiplom auf den internat. Müllerei-Ausstellungen in:
Paris 1885, Augsburg 1886, Mailand 1887.

Höchste Auszeichnungen auf den internat. Ausstellungen in:
Paris 1878, Sidney 1879, Melbourne 1881, Zürich
1883, Odessa 1884, Paris 1886, Barcelona 1888,
Paris 1889.

A T T E S T :
Budapest, 18. Dezember 1889.

Herrn G. Daverio, Zürich.

.....Zufolge Ihrer werthen Zuschrift vom 13. cr. macht es mir Vergnügen Ihnen mittheilen zu können, dass ich mit den Leistungen Ihres *Walzenstuhles* in jeder Beziehung auf das Beste zufrieden bin.

Gez. Hehr. Haggenmacher.

GANZ & COMP.

Vasöntöde és gégyár részv.-társaság
Budapesten és Leobersdorffban Bécs mellett

ajánlja

hengerszékeit, hőmozó- és egyéb malom-
gépeit;

turbinákat;

villamos villagítást és erőátvitelt;

vasuti-kocsikat és vasuti-felszereléseket;

mindennemű kemény öntvénygyártmányait;
gép- és öntött-munkáit.

Szerkesztő: Bosányi Endre.

Eisengiesserei u. Maschinen-Fabrik Act.-Ges.
Budapest u. Leobersdorff bei Wien

empfehlen ihre

Walzenstühle, Schäl- und sonstigen Müllerei-
Maschinen;

Turbinen;

Elektrische Beleuchtung und Kraftüber-
tragung;

Eisenbahn-Waggons und Eisenbahn-Ausrü-
stungen;

Hartgussfabrikate aller Art;
Maschinen- und Guss-Arbeiten.

Bronza Otto könyvnyomdája, Budapest.